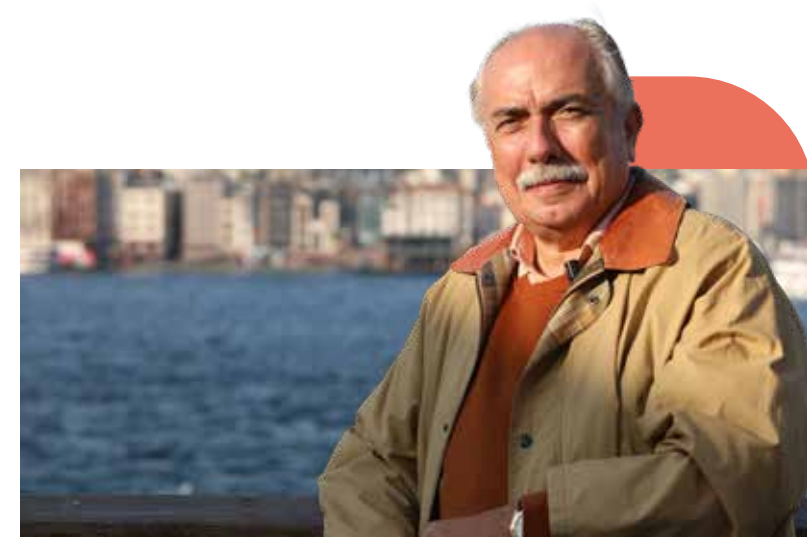

Daha nice oyunlar nice turneler var

Oyuncu Hakan Altın: "Ölü Ozanlar Derneği oyuncularını yıllar içinde mezun oldular, kendi tiyatrolarını açtılar oldu, böylece kadrosu sürekli değişti. Ama oyunun demirbaşları; ben, Tayfun Yılmaz, Sadi Özen ve İrem Uğural aynı şevkle devam ediyoruz. 6. yılımızı, 111. oyunumuzu bitirdik. Önümüzde daha nice oyunlar, gidilecek nice turneler var. Seyirci bağrına bastı bu oyunu, onun için ömrü uzun diye düşünüyorum."

Hakan Akar'ın röportajı sayfa 2'de.

LITROSANAT

Türkiye'nin Dijital Kültür Sanat Gazetesi

2022 AĞUSTOS/2 N° 038

litrossanat.com

HER MEVSİM KÜLTÜR SANAT

Sonbaharın ilk sayısında "Kültür sanatın mevsimi olur mu?" sorusuna odaklandık. Yaptığımız dosya haberde Uniç İstanbul Genel Müdürü Serhan Coşkun, Akbank Sanat Müdürü Derya Bigal, Atatürk Kültür Merkezi Sanat Yönetmeni Remzi Buharalı, kültür sanat gazetecisi Gülcan Tezcan ve Beyoğlu Belediyesi Kültür Müdürü Yasir Ahıskalı konuyla ilgili görüşlerini paylaştı.

Ali Demirtaş'ın haberi sayfa 8'de.

Efruze'den Zeki Müren şarkıları

Yeni nesil assolist olarak tanınan Efruze, Assolist II Meşk-i Müren adlı albümünü dinleyicilerle buluşturdu. Albümde: "Ah Bu Şarkıların Gözü Kör Olsun", "Bir Demet Yasemen", "Manolyam", "Şimdi Uzaklardasın", "Bahçevan", "Berduş", "Ömrüm Senin Olsun", "Ey Büt-i Nev Eda", "Yıldızların Altında" adlı eserleri seslendiren Efruze, "Zeki Müren'in yazdığı ve söylediği şarkıları, kendi sesim ile bir kez daha yad etmek ve genç kuşaklarla paylaşmak istedim" diyor.

Merve Yılmaz Oruç'un röportajı sayfa 4'de.

Tüm işlerimi tebliğ inancıyla yaptım

Gazeteci, yazar Üstün İnanç: "Şimdi ki kayınbiraderim Gündoğdu Serhatlı o zaman sınıf arkadaşımı üniversiteden. Bir gün 'Bir şey yapmamız lazım' dedi. Ben de tiyatro yapalım, davamızı onunla telkin edelim ve tebliğ olsun dedim. Tüm işlerimi tebliğ inancıyla yaptım."

Ahmet Dur'un röportajı sayfa 6'da.

Sinema fantastik değil gerçek

Yönetmen Şerafettin Kaya: "Sinemayı fantastik bir olgu değil gerçekçi bir şey olarak görüyorum. Hayatın ta kendisi... Sinema bana göre insanın kendi özgün karakterini hayatla buluştururken ki çelişkilerini fark ettirmesidir. Sinemayla kendi varoluşu takip ediyorum. Yazdığım filmlerdeki karakterle kendimi özdeşleştiriyorum. İnsanın içinde yaşadığı psikolojik gerçeklik dışardan absürt gözüküyor. Karakter için normal ama dışarı için anlamsız. Ben de bu durumu yansıtmaya çalışıyorum."

Muhammed Fatih Dur'un röportajı sayfa 12'de.

Suavi Kemal Yazgıç'tan öneriler

"Sebepsiz Serçe", "Taş Suya Değince", "Heves", "Tövbe Gölgeği", "Kırk Gri Hırka", "Dünyanın Çekmeceleri", "Avrupa Birliği", "Serçe ve Taş" ve "Bütün Ayrılıklar" kitaplarının yazarı Suavi Kemal Yazgıç'a "Hangi klasikleri okuyalım?" diye sorduk. Halil İbrahim Aygül'ün yazısı sayfa 10'da.

Kültür sanatın rotası kalabalık

Sanat Ajandası'nda; Yılmaz Erdoğan imzalı "Aydınlıklar" oyunu, usta sanatçı Erol Evgin konseri, Adıyaman'da düzenlenen "Kommagene Bienali" ve Bursa'da gerçekleşecek edebiyat kampı ile Gastronomi Festivali rotaları yer alıyor. Selva Yeşil'in yazısı sayfa 16'da.

Abdulhamit Güler

03

Feyza Kartopu

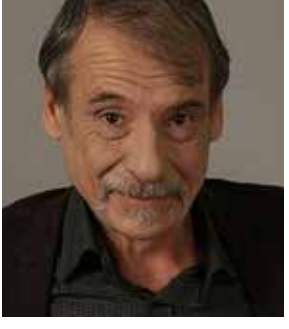
05

Seray Şahinler

09

Ünlü oyuncu vefat etti

Ünlü sinema ve tiyatro oyuncusu Civan Canova 67 yaşında vefat etti. Oyuncu "Uç Kuruş", "Fatmagül'ün Suçu Ne?", "Paramparça" gibi tv yapımlarının yanı sıra "Arkadaş", "Yüreğine Sor" filmlerinde yer aldı.

Saraybosna'dan TRT'ye 3 ödül

Bu yıl 28'incisi gerçekleştirilen Saraybosna Film Festivali'nde TRT ortak yapımı "Klondike", "Tereddüt Çizgisi" ve "Blaga's Lessons" film projeleri çeşitli kategorilerde ödüllerle döndü.

"Şaşaa"lı sergi sona erdi

Kalyon Kültür'de Ceren & Irmak Arkman küratörlüğünde 9 Haziran'da kapılarını açan Amerikalı sanatçı Jonathan Monaghan'ın kişisel sergisi "Şaşaa" 27 Ağustos'ta sona erdi.

Tiyatroda emeklilik olmaz!

Hakan Altın

Hakan Akar

h.akar@litrossanat.com

Deneyimli tiyatro oyuncusu Hakan Altın, tiyatroya ve kendisine dair her şeyi bütün içtenliğiyle Litros Sanat okuyucuları için paylaştı: "Tiyatrocu olma hayalim lise yıllarımda Yıldız Kenter ve Haldun Dormen'in oyunlarını izleyerek başladı. Konservatuarda Yıldız Kenter, Çetin İpekkaya, Melih Cevdet Anday, Sabahattin Kudret Aksal, Seyit Mısırlı gibi büyük ustalardan dersler aldım. Ömrümün son gününe kadar sahnede kalmak istiyorum. Bugün tiyatrocu olduysam ve evime ekmek götürüyorsam bunu Yıldız Kenter hocama borçluyum."

Usta oyuncu Hakan Altın'ı kimileriniz televizyonda izlediği dizilerden, kimileriniz ise oynadığı tiyatro oyunlarından onu yakından tanıyor. Yıldız Kenter ve Haldun Dormen gibi tiyatronun büyük ustalarıyla aynı sahneyi paylaşmış emektar bir oyuncu. Tiyatroya 40 yıldır emek vermiş usta bir oyuncudan bahsediyorum size. Ömrünün sonuna kadar tiyatro yapıp o sahnede yer almak istediğini ise sürekli tekrarlayan bir tiyatro aşığı kendisi. Gelin isterseniz Hakan Altın'le "Ölü Ozanlar Derneği" oyunu öncesinde gerçekleştirdiğimiz keyifli röportajımıza geçelim.

Tiyatrocu olma hayaliniz nasıl başladı?

Tiyatrocu olma hayalim daha lise çağlarında, özellikle Yıldız Kenter'in "Pembe Kadın" ve Haldun Dormen'in "Şahane Züğürtler" oyunlarını defalarca izledikten sonra başladı. Daha o yaşlardan başlayarak çok sadık ve meraklı bir tiyatro izleyicisi oldum. İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirir bitmez arkadaşlarımla ilk tiyatro topluluğumuzu kurduk: Amatör Oyuncular. Adımızda amatör vardı ama çok ciddi biçimde salon kiralayarak, bilet satarak Başar Sabuncu'dan "Şerefiye", Turgut Özakman'dan "Ocak", J.B. Priestley'den "Bir Komiser Geldi" gibi önemli oyunlar sergiledik. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kaydımı yaptırdığım gün, arkadaşım Yekta Kara'ya rastladım. Yekta, İstanbul Belediye Konservatuvarı'nın şan bölümüne küçük yaşta başlamış, daha sonra Tiyatro Bölümü'ne geçmişti. 'Sen bu işe bu kadar sevdalısın, bizim tiyatro bölümünün bir

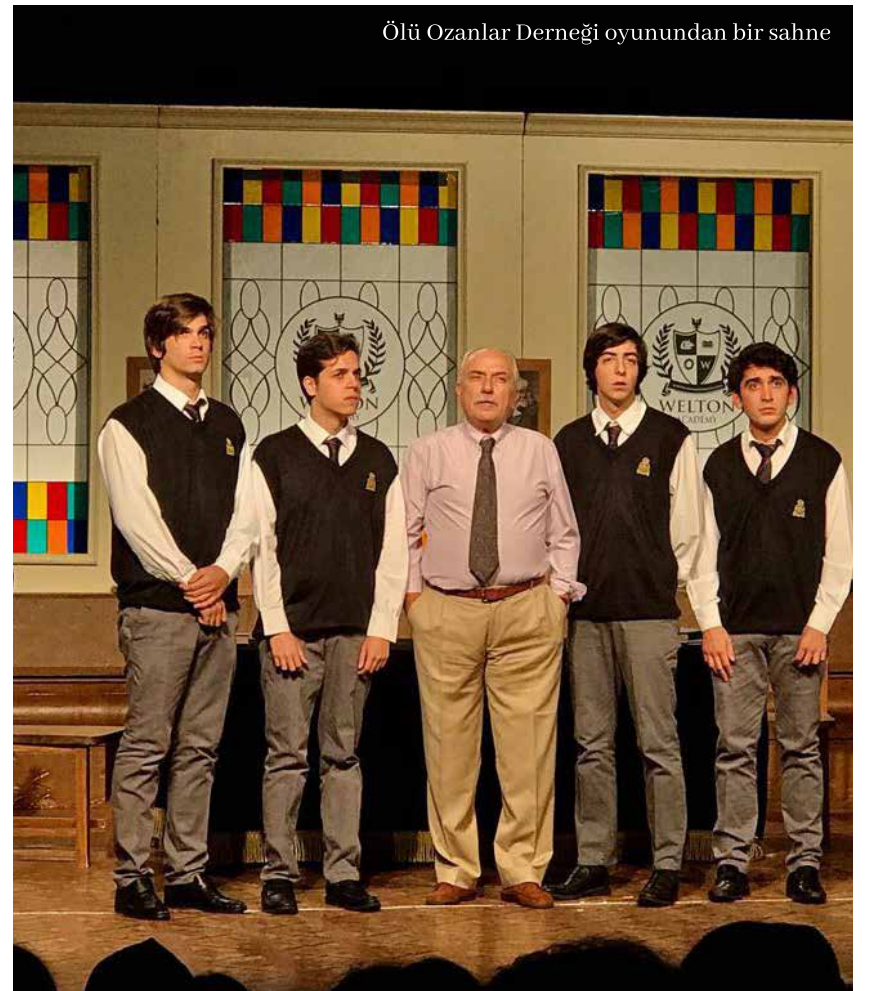
hafta sonra giriş sınavı var. Gel kaydını yaptırabilirim.' dedi. Hatta elimden tutup konservatuarın kayıt bürosuna kadar götürdü. Sınavı kazandım ve Hukuk Fakültesi ile birlikte konservatuarı da okudum. İnanılmaz bir eğitmen kadrosunun şanslı öğrencileri olduk. Yıldız Kenter, Çetin İpekkaya, Melih Cevdet Anday, Sabahattin Kudret Aksal, Seyit Mısırlı. Üzerimizdeki emekleri ödenmez, hepsi nurlarda yatsınlar.

Evime ekmek götürüyorsam bunu Yıldız Kenter'e borçluyum

Oyuncu olmasaydınız ne yapmak isterdiniz?

Oyuncu olmasaydım ne yapacağım zaten belliydi. Hukuk Fakültesi mezunu olarak bu dalda çalışacaktım. Çalıştım da... Konservatuar yıllarında, en büyük şansımız şu oldu; Yıldız Kenter, Şükran Güngör ve

Müşfik Kenter ustalarımızın sayesinde, Kenter Tiyatrosu'nun kapıları 24 saat açıldı bize. Gerçekten de tiyatro dünyasının bütün bilinmesi gerekenlerini orada, o güzelim tiyatrodan öğrendim. Kulis ahlakını, sufle vermeyi, ışık rejisini, gişede seyirciyi karşılamamanın inceliklerini. Ama Hukuk Fakültesi'ni de ihmal etmedim. 4 yılda mezun oldum, avukatlık stajımı bitirdim ve büromu açtım. Doğal olarak tiyatroyla ilişkim yine 'iyi bir seyirci' düzeyine gelmişti. Sonra 1985 yılının sıcak bir Ağustos sabahı, büromun telefonu çaldı, sekreterim, 'Yıldız Kenter arıyor' dedi ve canım Yıldız Hoca, o unutamadığım soruyu sordu; 'Canikom, sen tiyatro defterini kapattın mı?'. 'Siz kapatmadıysanız ben hiç kapatmadım.' diye yanıtladım ve hayatımı değiştiren süreç başladı. Bugün evime ekmek götürüyorsam bunu Yıldız Kenter'e borçluyum. Yıldız Hoca ertesi gün beni o dönemin İ.B.B. Şehir Tiyatroları'nın Genel Sanat Yönetmeni Gencyay Gü-

Ölü Ozanlar Derneği oyunundan bir sahne

Kısa Film Yapım Desteği başvuruları devam ediyor

Esenler Belediyesi tarafından 11-15 Kasım tarihlerinde düzenlenecek 3. Esenler Film Günleri kapsamında bu yıl ilk kez verilecek Esenler Kısa Film Yapım Desteği başvuruları 30 Eylül tarihine kadar devam ediyor.

İstanbul'da Nick Cave fırtınası

Avustralyalı rock grubu Nick Cave & The Bad Seeds, Avrupa turnesi kapsamında İstanbul'da hayranlarıyla buluştu. Parkorman'da sahneye çıkan müzik grubuna, 50. kuruluş yıl dönümü kutlamaları kapsamında İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKS) ev sahipliği yaptı.

"Damdaki Kemancı" Kuruçeşme Açık hava'da

Dünyanın en sevilen müzikallerinden biri olan "Damdaki Kemancı", Talimhane Tiyatrosu işbirliğinde sahnelenmeye devam ediyor. Türkçe olarak sahneleşsinin 50. yılında 6 Eylül 21.00'de Kuruçeşme Açık hava'da tiyatroseverlerle buluşacak.

rün ile tanıştırdı. Kısa bir görüşme sonucu, Gencay Hanım bana Şehir Tiyatrosu Müdürlüğü'nü teklif etti. Hiç düşünmeden evet dedim. Teklifin ertesi sabahı saat 9.00'da İstanbul Barosu'na gidip, avukatlık ruhsatımı dondurdum, aynı gün elimdeki dosyaları, güvenilir avukat arkadaşlarıma devredip, büromu kapattım. O günden bugüne tiyatrodan başka hiçbir şeyle uğraşmadım.

Robin Williams'la hepimizin hayran kaldığı Ölü Ozanlar Derneği filmi tiyatroya uyarlayarak şu anda sahnede oynuyorsunuz. Oyunu sizden dinleyebilir miyiz?

"Ölü Ozanlar Derneği" gibi çok önemli bir filmi, sahneye uyarlamak, birçok açıdan riskli, neredeyse korkutucu bir projeydi. 23. yılını tamamlayan Kedi Sahne Sanatları'nı kurarken de asıl amacım, çok farklı ve çok yönlü bir repertuar ile seyirci huzuruna çıkmaktı. Nitekim öyle de oldu. "Ölü Ozanlar Derneği" bu doğrultuda, uzun bir süre hayal oyunlar repertuarımda kaldı. Sonra bir gün, 'Haydi başlayalım' dedim ve filmin senaryosuna esas teşkil eden Kleinbaum'un aynı adlı romanını oyunlaştırmak üzere, çok güvendiğim bir yazar arkadaşım Gökçe Biçer'e emanet ettim. Mr. Keating başlangıçta büyük oyuncu, sevgili dostum Can Gürzap tarafından oynandı. Daha sonra, Can başka bir oyun için ayrılmak isteyince, rolü ben devraldım. Öğrencilerimizi seçmeler yaparak almıştık. Çoğu da o zaman tiyatro bölümlerinde öğrenciydiler. Yıllar içinde, mezun oldular, kendi tiyatrolarını açanlar oldu, böylece öğrenci kadrosu sürekli değişti. Ama oyunun demirbaşları; ben, Tayfun Yılmaz, Sadi Özen ve İrem Uğural aynı şekilde devam ediyoruz. 6. yılımızı, 111. oyunumuzu bitirdik. Önümüzde daha nice oyunlar, gidilecek nice turneler var. Seyirci bağrına bastı bu oyunu, onun için ömrü uzun diye düşünüyorum.

Haldun Dormen'le sahne arkadaşı olarak çalışmak...

Ko"Kibarlık Budalası", bu sezon 15. yılını doldurarak bir rekora imza atıyor. 2008'de sevgili Haldun Dormen'in "Ben senin tiyatrodan sahneye dönmek istiyorum" sözleriyle başlayan, bu olağanüstü serüven, 700. oyununa yaklaşıyor. Bu başarıdaki temel etken, Haldun Dormen seyircisinin, ona yeniden kavuşmak-taki heyecanlı talebi oldu kuşkusuz. Ancak, Moliere'in bu büyük klasiğinin, tiyatromuzdaki oynanış tarzını, Göksel Kortay gibi yine çok ünlü ve saygın bir ismin, Madame Jourdain rolünü üstlenmiş olmasını da yansıtmaz bırakmadı yüzbinlerce seyirci. Pandemi sonrası, Haldun Ağabey aktörlük yaşamına son verme ve çok uzun ve sağlıklı olmasını dilediğimiz hayatına rejisör, yazar ve eğitimci olarak devam etme kararını bizimle paylaştı. Bu aşamada oyunumuzu kaldırmayı çok düşündük ama en başta Haldun Ağabey olmak üzere herkes, 'Kibarlık Budalası artık bir marka oldu ve müthiş ilgi görüyor,

Kurucusu olduğunuz tiyatrouz Kedi Sahne Sanatları'nda sanat yönetmenliği, rejisörlük ve oyunculuk yapıyorsunuz...

Kedi Sahne Sanatları kurulduğu günden bugüne kadar dramatik tiyatroun çok farklı oyunları ile bir repertuar oluşturdu kendine. Bu çizgide, popülist kültüre ve geçici olarak heyecan yaratan mesnetsiz akımlara hiç ödün vermeden 22 yılda kırktan fazla prodüksiyon yaptık. Bunun içinde "Kibarlık Budalası" ve "Don Kişot" gibi dünya klasikleri de vardı, "Çalokuşu" ve "Gulyabani" gibi ölümsüz Türk klasikleri de. Güngör Dilmen'in "Aşkımız Aksaray'ın En Büyük Yangını'nı", Kosta Kortidis'in "Çiçekçi Sokağı Cinayeti'ni", dönemlerine sadık kalarak sahneledik. Casablanca ve Ölü Ozanlar Derneği gibi kült filmlerin sahne uyarlamalarına yer verdik. "Salıncakta İki Kişi", "Bir Komiser Geldi", "Kuklacı", "Ölümüne Suçlu", "Omuzumdaki Melek", "Yarım Bardak Su" gibi çağdaş oyunları da oynadık. "Tarla Kuşuydu Juliet", "Pazar Günü Cınayet", "Yok Böyle Bir Kız", "Dama-dım Olur Musun", "Aşk Kiloyla Tartılmaz" gibi düzeyli komedileri de... Türk tiyatrosunun baş tacı oyuncularını da yer aldı kadrolarımızda, tiyatroya ilk adımlarını atan gençlerimiz de. Bunca yıl sonra, tutarlı ve çok seçenekli repertuarı ile, oyuncu kalitesiyle, prodüksiyon özeniyle Kedi Sahne Sanatları ayrıcalıklı bir yere geldi bence.

Yıldız hocam hayatımın en güzel turne deneyimini yaşattı

Oyunculuga dair en unutamadığınız anınızı paylaşır mısınız bizimle?

Anı olmaktan öte gerçek bir hayat dersi aldığım bir olay var ki, bugün bile düşünürken, sevgili Yıldız Kenter Hocam için gözlerim doluyor. 1974 Haziran ayının son günleri...

Hakan Altın ve Hakan Akar

Hukuk Fakültesi'ni bitirmek üzere sınavlara giriyorum. Kent Oyuncuları "Küçük Mutluluklar" adlı oyunla Ankara'da turnede. Yıldız Kenter ve Şükran Güngör başrollerde, gerisi de bizim genç takım. Yıldız Hoca aradı: 'Canikom ne zaman son sınavın?' dedi. 'Bu Cuma hocam.' diye cevap verdim. 'Sınavına girdikten sonra hemen Ankara'ya gel. Şükran'ın bir işi çıktı, İstanbul'a dönmesi gerek. Biz de 28 günlük bir turneye başlamak zorundayız. Turnede, Şükran'ın rolünü sen oynayacaksınız.' deyince büyük bir sevinçle 'Tamam hocam' dedim. Cuma akşamı, Ankara'da Küçük Tiyatro'da oyunu seyrettim. Ertesi sabah, Şükran Ağabey'i İstanbul'a uğurladık, biz de ilk turne durağımız olan Merzifon'a doğru yola çıktık. Neredeyse hiç prova yapamamıştık ama Yıldız Hoca'nın yöreklendirmesiyle, 28 gün boyunca çeşitli kentlerde, hayatımın en güzel turne deneyimini yaşadım. Sivas son duraktı. Oradan Ankara'ya doğru yola çıktığımızda, Şükran Ağabey'in işinin olmadığı anlaşılıyordu. Hoca beni sevgiyle bağrına bastı. 'İyi ki böyle bir neden çıktı. Seninle oynamak çok güzeldi. Teşekkür ederim.' dedi. Buraya kadar olan bölüm, hayatımın en bü-

yük ödülleri biriydi ama asıl can alıcı ders İstanbul'a döndükten sonra ortaya çıktı. O yıllarda, Rumelhisarı, İstanbul'un en seçkin açık hava sahnesiydi. Nitekim, o yaz da Kent Oyuncuları 15 gün süreyle "Küçük Mutlulukları" bu sahnede oynayacaktı. Dönemin kaliteli, çoşku ve saygılı İstanbul seyircisi daha oyunlar başlamadan 15 günlük biletleri tüketmişti bile. Şükran Ağabey rolüne geri döndüğü için, seyirci olarak bile orada olacağımı bilmek heyecanlandırıyordu beni. Oyunların başlamasına bir hafta kala Yıldız Hoca kararını tüm ekibe duyurdu. 'Evet, Şükran rolüne döndü ama Hakan da turnede çok başarılı oldu. Onun için Hisar'da bir gece Şükran bir gece Hakan dönüşümlü oynayacaklar.' dedi. Bu benim yolumu aydınlatan en önemli olaylardan biriydi. Hoca olmanın ilk şartının vicdanlı ve adil olmak olduğunu öğrendim bu olaydan sonra. Tüm öğrencilerime de Yıldız Hoca'nın düsturuyla yaklaştım. Hoca da, Şükran Ağabey de aramızda değiller artık. Onlara kavuştuğum zaman dilerim benim öğrencilerim de arkandan aynı duygularla anarlar beni.

Haldun Dormen ve Hakan Altın

bunu kaldırmaya hakkınız yok.' dediler ve haklı çıktılar. Mösyö Jourdain rolünü devraldım, benim oynamakta olduğum Kont Dorante'i ise Burçin Bildik üstlendi ve yolumuza devam ediyoruz. Bu oyunun, benim için en ayrıcalıklı özelliği, tiyatroya

onun oyunlarını seyrederek merak saldıgım sevgili Haldun Ağabey ile yönetmen ve sahne arkadaşı olarak çalışma şansını kazanmış olmamdı. Bunu tiyatroculuk yaşamımın en büyük ödülü olarak kalbimde saklıyorum.

Abdulhamit Güler

a.guler@litrossanat.com

Sinemanın sana ihtiyacı var

Sanatı ve özdele sinemanın ne işe yaradığı, kiminle, kim tarafından, kim için yapıldığı meselesi kadim tartışmalardan biri. "Sanat kim içindir?" diye sorduğumuzda sokak röportajcılarının mikrofonu konunun uzmanları tarafından istila edilir. Hepsi haklıdır ve hepsinin söz söylemeye gücü vardır. Aynı şekilde hiçbirini haklı olamaz. Çünkü haklılık, sanatın düşmanıdır.

Haklı olan güçlü olandır ve sanattan uzaklaşandır. Kim ki haksız ya da kararsızdır veya emin değildir, işte o durumda haklı olmaya yakındır. Zira sanat dediğimiz şey sonucunun hiçbir durumda net olmadığı ve olamayacağı bir matematiksel işlemler serisidir.

Kim formülü bulup sonuca ulaşırsa insanlık hikâyesini sona erdirmiş olacaktır.

Ne diyoruz; insanlık hikâyesinin sona ermesi!

Buna cesareti olan var mı?

Maalesef var. Kim bunlar? Her şeyi bildiğini iddia eden ve 'hakikat şudur' deyip sınır belirleyenler...

Peki, bize düşen ne?

Bu hakikat uzmanlarına pabuç bırakmadan hakikati hakikatçilerden korumamız gerekiyor. Bunun için yapmamız gereken tek şey ise sonucu unutmak. Duruma ve yola odaklanmak...

Sanat genelinde olan bu durum sinemada da geçerli. Kimsenin sinemaya dar sınırlar çizmesine ve seçilmiş zümrelerin uygulama alanı olduğunu anlatmasına izin verme. Evet, sen izin verme. Ben vermeyeyim. Biz vermeyelim. Bu mesuliyet hepimizin.

Nasıl mı?

Tembellik etmeden film izleyerek, sinema üzerine düşünerek, sorgulayarak, cevap arayarak ama cevabı önemsemeyerek, insanoğlunun arayışını devam ettirerek...

Cevap verenlerin cevabının cevap olmadığı manası çıkmamalı buradan. Aksine belki cevap verilmiştir. Fakat çok önemli değildir. Bizi ilgilendiren yolun kendisidir.

İnsan sayısı kadar arayış ve üslubun söz konusu olabileceğini, cevabın da çeşitlenebileceğini, bunun karmaşa değil zenginlik olduğunu fark etmemiz lazım. Gerisi gelir. Mutlaka gelir. Gelmezse de gelmiştir zaten. Sadece üzerimize düşeni yapalım. Dünyayı kurtarmamıza gerek yok.

Dünyanın kurtulma reçetesi var bir de... Herkesin cebinde, elinde ve zihninde. Kime sorsanız bilir. Ama herkes başka şeyden bahseder ve kimse reçeteyi uygulamaz. Reçete sunanların kendi hayatlarındaki tedavisiz rahatsızlıkları da cabası.

Net olan bir şey var; dünyayı kurtarmanın reçetesi yok. Tek reçete, düzgün insan olmak.

Sinemacı da düzgün insan olması gerekenler arasında.

İzleyici, düzgün insan olması gerekenler arasında.

Politika üretici, düzgün insan olması gerekenler arasında.

Hepimiz aynı aradayız. Hepimiz, hepimizin arasında. Kimse kendinden, yani bir başkasından bağımsız değil. O halde net olarak bilmemiz lazım ki dünyayı kurtarmanın yolu, böyle bir şeyin söz konusu olamayacağını bilmekten geçer.

"Senin de yaran, Rosa" sergisi kapılarını açmaya hazırlanıyor

"Senin de yaran, Rosa" sergisi 15 Eylül - 30 Ekim tarihleri arasında Kurtuluş Rum İlköğretim Okulu'nda sanatseverlerle buluşacak.

ESEV kayıtları başladı

Esenler Belediyesi Sanat Evi (ESEV), sanatın farklı dallarında kendini geliştirmek ve hobi edinmek isteyenler için yeni dönemin kapılarını aralıyor. Kayıtlar için son gün 16 Eylül 2022. Sanatın farklı dallarında verdiği eğitimlerle adından söz ettiren Esenler Belediyesi Sanat Evi (ESEV)'ne kayıtlar başladı.

"Oyun Atölyesi"nden iki yeni oyun

Usta oyuncu Haluk Bilginer'in kurucusu olduğu "Oyun Atölyesi" yeni sezonda "Kırlangıç" ve "Acındırma Propaganda Birimi" adlı iki yeni oyunun yeni sezonda tiyatro severlerle buluşacağını sosyal medya hesabından duyurdu.

Müzik yolculuğum "Assolist" in notalarında yaşıyor

Efruze

Merve Yılmaz Oruç

m.yilmaz@litrossanat.com

Opera ile başlayan müzik yaşamına Türk Sanat Müziği eserleri ile devam eden Efruze "Assolist" adlı proje albümünün ikincisi "Assolist II Meşk-i Müren"i müzikseverlerle buluşturdu. Zeki Müren'in birbirinden kıymetli eserlerini yeniden yorumlayan Efruze, "Tüm eğitimim, sahnede hayat verdiğim roller, yaptığım konserler Assolist'in tüm notalarında yaşıyor. Albümde eserlerin orijinaline sadık kalarak çaldığım enstrümanları, oynadığım operaları, müzikalleri, bir ressamın paletindeki yüzlerce renk gibi bu albümdeki şarkıların düzenlemelerine ve yorumuma ilave ettim. Gerçek bir sanatçının eserlerini yorumladığım için kendimi şanslı hissediyorum." şeklinde konuşuyor.

Sanat Güneşi Zeki Müren'in eserlerini seslendirdiği Assolist II Meşk-i Müren adlı albümünü dinleyicileriyle buluşturan Efruze, albümün detayları ve müzik yaşamını Litros Sanat okuyucuları için anlattı. Daha önce çıkardığı Assolist adlı çalışmasında Yeşilçam'a esin kaynağı olan ve herkesin sevdiği Türk Sanat Müziği eserlerini seslendiren Efruze, yeni nesle bu müziği sevdirmek amacıyla yola çıktığını söylüyor. "Zeki Müren'in yazdığı ve söylediği şarkıları, kendi sesim ile bir kez daha yad etmek ve genç kuşaklarla paylaşmak istedim" diyen sevilen sanatçı albümde konservatuvardan Devlet Operası'na, oynadığı tüm müzikal ve operaların renk, ses ve teknik zenginliklerini Türk Sanat Müziği ile birleştiriyor. Albümde dillere pelesenk olan: "Ah Bu Şarkıların Gözü Kör Olsun", "Bir Demet Yasemen", "Manolyam", "Şimdi Uzaklardasın", "Bahçevan", "Berduş", "Ömrüm Senin Olsun", "Ey Büt-i Nev Ede", "Yıldızların Altında" adlı eserleri seslendiren Efruze, sade ve tertermiz yorumuyla dikkatleri çekiyor.

"Assolist" ilk albümünüz. Şimdi de "Assolist II Meşk-i Müren" albümünüz dinleyici ile buluştu. Assolist albümlerinin çıkış noktası ne oldu?

Assolist'in hikayesi bana hediye edilen bir Nesrin Sipahi Cd'si ile başlıyor. İstanbul Operası'nda solistlik yaptığım dönemde dinlemeye başladığım bu güzel şarkılar artık hayatım oldu. Kendisinin güçlü ve tertemiz şarkı söylemesinden o kadar etkilendim ki bu şarkıları ben de söylemeliyim dedim kendi kendime. Türk Sanat Müziği tutkum o kararla başladı. Sonrasında bu tutku harika bir proje doğurdu ve bu proje dahilinde birçok konser yaptık. Konserler ve şarkılar çok keyif aldığım ve hep söylemek istediğim bir hal alınca albüm yapmaya karar verdim. Böylece yeşilçam şarkıları-

nın ağırlıkta olduğu Assolist albümü doğdu. Albümün isim babası Samsun Demir idi. Albüm kendisine gittiğinde ismi yoktu. Sesimi, yorumumu, eğitimimi bir araya getirince bu isim bu albüme çok yakışır dedi ve öyle de oldu bence. İkinci albüm çok yeni olduğum için şu an üçüncü çalışmayı düşünmek yerine tadını çıkarma zamanı.

Assolist kelimesinin sizdeki karşılığı nedir?

Uzunca bir süre operada solistlik yaptığım için hep içinde olduğum bir kavram. Bendeki karşılığı bu albümün tüm notalarında duyuluyor diye düşünüyorum. Tüm eğitimim, sahnede hayat verdiğim roller, yaptığım konserler Assolist'in tüm notalarında yaşıyor.

Yeni nesil assolist olarak sizi lanse edenler var... Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Evet bu şekilde birçok haber çıktı. İlk albümü dinleyen, köşe yazarları ve müzik eleştirmenlerinin güzel bir yakıştırması oldu. Ben de çok beğendiğim için teşekkür borçluyum hepsine.

Türk Sanat Müziği'ne ilginiz ne zamandır var? Çünkü eğitiminiz başka bir alanda.

Ailem çok müzik dinlerdi ve evimizde hep o zamanın en değerli sanatçıları olurdu çoğunlukla da Türk Sanat Müziği dinlenirdi ve tabii en vazgeçilmezleri Zeki Müren idi. Daha o yaşlarda bile ayna karşısına geçip elimde fırçadan bozma mikrofonumla onu taklit ederdim.

"Güldestan" Akm'de

Devlet Opera ve Balesi'nin en popüler eserlerinden biri olan "Güldestan", uzun bir aradan sonra tekrardan AKM sahnesinde 13 Eylül ve 20 Eylül tarihlerinde sanatseverlerle buluşacak.

Altın Koza için yarışacak filmler belli oldu

Bu yıl 29'uncusu gerçekleştirilecek Adana Altın Koza Film Festivali'nde yarışacak ulusal yarışma filmleri belli oldu. Yarışacak filmler: "Bana Karanlık Anlat", "Çilingir Sofrası", "Suna", "Yaban", "Mendirek", "Kabahat", "Ela ile Hilmi ve Ali" ve "Bir Zamanlar Gelecek:2121".

HBS Anadolu eğitimleri başlıyor

Hasan Bin Sabit Sinema Akademisi 2022 Anadolu Eğitimleri'nin başvuruları başladı. İlk durak 9 - 17 Eylül tarihleri arasında Samsun olacak. Başvurular için ön kayıt www.hbssinemaakademisi.com adresi üzerinden yapılıyor.

Zeki Müren'in eserlerini icra etmek kolay olmadı

Albümünüz de Zeki Müren'den dinlediğimiz eserlerden oluşuyor...

İlk albüm Assolist pandemi döneminde çıktı. Bu dönem biz sanatçılar için gerçekten çok zordu. Ürettiğim eserleri seyirci ile buluşturamamak da bu süreci en zor kılan noktaydı. Bu dönemde benim için en büyük kazanım menajerlik şirketim olan Pasion Turca ile yolumun keşilmesi oldu. Bu güzel buluşma çok güzel bir ekip ile çalışma fırsatı verdi. Pasion Turca'nın CEO'su Sinan Ufuk Nergis ile ikinci albümü planlarken Zeki Müren şarkıları yapma fikri doğdu. Ben de tüm kalbimle ve benliğimle en layıkıyla icra etmeye çalıştım. Albümde de Zeki Müren'in bestelediği eserlere daha çok ağırlık vermek istedim.

Zeki Müren, çok kıymetli bir isim. Onun şarkılarını seslendirirken bir tereddüt yaşadınız mı?

Zeki Müren, dünya standartlarında şarkı söyleyen bir ikon. Tabii bu kadar büyük bir sanatçının eserlerini icra etmek hiç kolay olmadı. Şarkıcı olarak çok üstün bir yoruma sahip olduğum için eserlerini yorumlamak benim için çok uzun bir çalışma maratonu demektir. Gerçek bir sanatçının eserlerini bu albümde yorumladığım için kendimi çok şanslı buluyorum. Tüm eserleri kalbimdeki Zeki Müren sevgisi ile donattığım için sanırım çok güzel yorumlar alıyorum albüm ile ilgili.

Peki şarkılar üzerinde nasıl bir düzenleme yaptınız?

Klasik müzik kökenli bir sanatçı olduğum için bize konservatuarda ilk öğretilen notalara sadık kalmaktı. İcracı olarak tüm eğitim hayatımız boyunca öğrendiğimiz teknik ve sanatsal birikimleri yorumlarımıza aktarmayı öğrendik. Meşk-i Müren de de eserlerin orjinaline sadık kalarak çaldığım enstrümanları, oynadığım operaları, müzikalleri, bir ressamın paletindeki yüzlerce renk gibi bu albümdeki şarkıların düzenlemelerine ve yorumuma ilave ettim.

Dönüşler nasıl?

Ben bir yorumcu olarak eserleri benliğimde barınan tüm renkleri katarak seslendirdiğim için dinleyenlerimden hep çok güzel dönüşler aldım. Benim için çok mutluluk verici tabiki.

Müziklerde insanlar gibi birbirine benzemeye başladı

İlk klip "Manolyam" adlı parçaya geldi. Güzel de bir klip olmuş. Hikâyesini sizden dinleyelim. Hayal ettiğiniz gibi bir çalışma mı oldu?

Albümdeki tüm eserlerin kayıtları bittikten sonra tüm ekipçe "Manolyam" ilk çıkış şarkısı olarak belirledik. Aklımda hep hayalle gerçeğin

buluştuğu bir klip vardı. Manolya çiçeği en hayran olduğum çiçek, ağacı da en sevdiğim ağaçlardandır. Bahçemde de kocaman bir Manolya ağacı var. Albüm kayıt aşamasında o ağaca bakıp bu klip ile ilgili çok hayaller kurdum. Bu hayallerin sonucunda ortaya bu güzel klip çıktı. Hayatımın uzunca süresi opera sahnesinde geçtiği için hep aklımda masalsi şiirsel bir klip vardı. Çok yakın arkadaşım İstanbul Operası Dekor ve Kostüm Tasarımcısı Gülden Sayıl ile ormanda yürürken rüyalar aleminde beyaz atımla buluşacağımız bir klip hayal ettik. Tüm klipleri anlatmayayım biraz da sürprizi kalsın.

Bu eserleri söylerken siz ne hissediyorsunuz? Müzik çok güzel, sözler çok anlamlı... Şimdi böyle eserler ne yazık ki müzik piyasasında çok az... Neler söylemek istersiniz?

Bu albümü yapmaya karar verdikten sonra açıkçası en zor süreç şarkı seçimiydi. Üç yüz elliye yakın birbirinden güzel ve değerli eser arasından seçim yapmak çok vakit alan bir o kadar da keyifli bir süreçti. Bu süreçte Zeki Müren'in bütün bestelerini dinleme şansım oldu. Tüm şarkılarında, yazdığı notalarda sanki yaşadığı dönemi hayalimde tekrar yaşadım. Günümüz insanı yani bizler hepimiz birbirimize benziyoruz desem yeridir. O yüzden de müzik bu şartlarda aynı benzerlikler ile üretiliyor. Günümüz toplumu hızlı tüketimin üzerine kurulu olduğu için yapılan müziklerde çok hızlı üretilip hemen tüketilip değerini yitiriyor. Değerli bir eserin oluşabilmesi için zaman ve üzerine eklenecek bolca emek gerekli. İşte o zaman bizim yaptığımız müziğin değeri kat ve kat artıyor.

Fezva Kartopu

f.kartopu@litrossanat.com

10 adımda çocuğa göre edebiyat -II-

2- Çocuk edebiyatı tasnifinden söz etmemek mümkün mü?

Çocuk yazını, edebiyat binasının dışarıya açılan penceresi yahut bir giriş kapısı değil, onun bizzat kendisiyse, bu kendiliğinden içerdiği birtakım farklılıklar bünyesinde barındırması olası değil midir? Bir yapbozu gözümüzün önüne getirelim... er parça, bütünün var edip onun oluşumuna katkı sağlarken, kendi içinde de bir varlık gösterir. Her birinin içerdiği kendi anlamı, rengi, biçimi, ifade ettiği bir resmi vardır. Bütüne dahildir, bütünü kendisidir; ancak bir yanıyla da ayrıdır, kendi olmaklığındadır.

Çocuk yazının kendiliğini kabullenmemek, sınıflandırılabilirliğini reddetmekte tepeden inmece bir anlayışın payı hiç mi yok? İçeriden bir bakış, bunun kendine has bir bütün olduğunu kabulde zorlanmayacaktır çünkü. Aksini düşündüğümüzde; öykünün, romanın, denemenin, şiirintüsel varlığını ve kendi içinde sınıflandırılabilirliğinde yadsınamaz gerekmez mi? Türler arasındaki bütün o geçişkenlikleri, çerçevelerinin belirsizliğini hesaba katarak soruyorum: Her form yine de kendi içinde, kendine has yazısız kuralları olan bir bütünler silsilesine sahip değil midir?

Bugün, çocuk edebiyatı tasnifi, genel kانون tarafından kabul edilse de geçmişte buna yönelik tartışmalar yaşandı. Cemal Süreya çocuk edebiyatı tasnifini reddeder, "Edebiyat vardır. Çocuklar da ondan kendilerine göre koparabildiklerini alırlar. Çocuğu küçümsemeye yatıyor 'çocuk edebiyatı' sözünde. Bırakalım, çocuk da yüzmeyle (okuma yazma) öğrendikten sonra, bizim denizimize girsin," dediikten sonra şöyle devam eder, "Çocuk henüz 'ekmek' diyemiyor da, 'epe diyorsa, ona kalkıp 'epe' diye söyleyelim ekmekten. O zaman 'epeden ekmeğe' gelişim süreci uzar ya da hiç değilse, biz uzamasını istiyoruz demektir." Cemal Süreya'nın çocuk edebiyatından söz ederken anladığı şey aslında "çocuklaşmaktır." Ancak bugün, çocuk yazınının, çocuk okurun gerçeğine eğilme ve ona uygun eser verme yönünde bir yol izlediği, en azından bu çabanın içinde olduğu bilinen bir gerçek. Burada, "çocuklaşmanın" ötesinde bir şeyden söz ediyorum. Bugünün çocuğunu, onun ilgi ve ihtiyaçlarını doğru yorumladığımızda; çocuk okurun zekasını, edebi ve sanatsal görgüsünü hafife almayan, yenilikçi, metnin inşasına okuru da dahil eden gerçek edebiyat metinleriyle karşılaşmamız mümkündür. Aksi halde değil.

Şöyle nihayete erdirelim: Edebi ve sanatkarane hassasiyetlerin tümüne sahip olması bakımından çocuk yazını, edebiyatın bir dalıdır; öte yandan deneyim yönünden bizden daha kısıtlı yaşanmışlığa sahip çocuğa ve çocuk gerçekliğine uygun eser verme gayreti bakımından diğer edebi eserlerden ayrılır. Kendi normları, kendi düşünme ve ifade etme biçimi olan yadsınamaz bir yazın haritasına sahiptir. Halen ara ara rastladığımız çocuk edebiyatı tasnifinin doğru olup olmadığına yönelik anlamsız tartışmaları bir yana bırakarak çocuk gerçekliğini dikkatle izlemeye ve yazılanların bu gerçekliği kavrayıp kavramadığı üzerine düşünmeye ihtiyacımız var. Hatta bunun tam sırası!

Piyano benim yoldaşım ve öğretmenim

Opera Bölümü mezunmuşsunuz... Müzik yolculuğunuz nasıl başladı?

Müziğe çok küçük yaşlarda başladım. İlk çaldığım enstrüman piyanoydu. Sonrasında İstanbul'un en önemli müzik okullarından biri olan Güzel Sanatlar Anadolu Lisesi'ne girdim ve orada viyola eğitimi almaya başladım. Yaylı sazlar çalmamın Türk Sanat Müziği söylemem de etkisi çok büyüktür. Devamında hayatımın en keyifli yıllarının geçtiği İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuarı'na girdim. Burada okurken aynı zamanda İstanbul Operası'nda çalışmaya başladım. Önceleri sahne üstünde başladığım küçük roller sonrasında başrollere dönüştü. Uzun yıllar solist sanatçılık yaptığım kurumda

opera, müzikal ve operetlerde yer aldım.

Ajda Pekkan ile de çalışmışsınız bir dönem. O süreç nasıl gelişti? Sizin müziğinize ne kattı?

Konservatuar yıllarımda iki sene aynı sahneyi paylaştık. Çok keyifli ve o zamanlar öğrenci olan benim için çok öğreticiydi. Ajda Pekkan sahnesi bir okul gibidir. Kendisinin sahne enerjisi, fikirleri sahne duruşu, kostümleri ve tüm showlarıyla gerçek bir süper star.

Peki şu anda piyano hayatınızın neresinde?

Piyano hayatımın her anında özelliikle de müzik yolculuğumda benim yoldaşım, öğretmenim oldu diyebilirim. Hangi tür müziği ya-

parsanız yapın onsuz bir müzik inşa etmek zordur. Bu yüzden çok temel bir enstrümandır. Bende her eserde çalışırken en çok piyano ile çalışırım. Şarkı söylemek kadar hayatımın her anında var diyebilirim.

Opera hayatımda olmaya devam edecek

Bundan sonraki süreçte opera ile ilgili bir planınız var mı?

Şarkı söylemek benim için büyük bir tutku. Operada bu tutkunun en üst sıralarında diyebilirim. Ama maalesef İstanbul'da sadece İstanbul Opera ve Balesi'ne bağlı olarak bu işi yapabildiğiniz ve bu kurumda çalışmak için devletin kadro vermesini beklemek gerektiğinden

12 sene bekleyip bu süre zarfında birçok opera, müzikal ve operetlerde başroller oynayıp sonrasında üzülmeye bırakmak zorunda kaldım. Ama opera hayatımın her anında var şu anda çok başarılı ve tutkulu öğrenciler yetiştiriyorum.

Müzik yolculuğunuz nasıl devam eder? Var mı bir hayaliniz bu sektörde?

Assolist albümlerine başladığım ilk günden beri ilk hedefim dünya konserleri. Akabinde dünyanın her notasında kendi müziğimi tanıtmak. O yolda ilerliyorum ilk günden beri.

Efruze'nin müzik yolculuğu...

Müzik hayatına piyano çalarak başlayan Efruze, Güzel Sanatlar Lisesi Müzik bölümü Piyano ve Viyola bölümünde eğitimini tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuarı Opera Bölümü'ne girerek yüksek dereceyle mezun oldu. Henüz konservatuar öğrencisiyken, "Saraydan Kız Kaçırma Operası"nda ilk başrolü olan Blonde'yi oynadı. Cemal Reşit Rey Konser Salonu solisti olarak "Deli Dolu Operet"nde Marlene, "Aşk-ı

Memnu Operası"nda Bihter, "Kuva-i Milliye Operası"nda Nilüfer rollerini oynadı. Ayrıca üniversite yıllarında iki sene Ajda Pekkan'a back vokal yaptı. Mine Mucur'un bestelediği "Sevmek Zamanı" isimli şarkı ile 1996 yılında Eurovision Türkiye finallerine katıldı. Çocukluğunda başladığı reklam oyunculuğuna bir süre dizilerde devam etti. Konservatuardan mezun olduktan sonra Köln Konservatuarı'nda Alman repertuarı üzerine

çalışmalar yapan Efruze, aynı yıl İstanbul Devlet Opera ve Balesi'nin solistlik sınavını kazanarak sırasıyla, "Hanım Olan Hizmetçi Operası"nda Serpina, "Madam Butterfly Operası"nda Kate, "Sihirli Flüt Operası"nda Papagena, "Ali Baba Türkiye finallerine katıldı. Çocukluğunda başladığı reklam oyunculuğuna bir süre dizilerde devam etti. Konservatuardan mezun olduktan sonra Köln Konservatuarı'nda Alman repertuarı üzerine

soprano partisini seslendirdi. Efruze uzun süren müzik yaşamından sonra klasik şarkılardan oluşan ve nesilden nesile aktarılacak ilk albümü "Assolist"i yayınladı. Türk Sanat Müziği'ne olan tutkusundan dolayı bu proje albümlerine devam eden sanatçı şimdi de "Assolist II Meşk-i Müren" adlı çalışmasıyla dinleyicilerini selamlıyor.

Contemporary Istanbul başlıyor

Contemporary Istanbul Vakfı tarafından düzenlenen Contemporary Istanbul'un bu yılki 17. Edisyonu, 17-18 Eylül'de ön izlemeye, 19-22 Eylül'de genel ziyarete açılıyor.

İspanyol sanatçı Buika İstanbul'daydı

İspanyol müziğinin usta isimlerinden Ekvator Ginesi asıllı Buika, Maximum Uniç Açık hava'da gerçekleştirdiği konserinde müzikseverlere unutulmaz bir gece yaşattı.

"Semazenler" sergisi sona erdi

NFT sanatçısı Hakan Yılmaz'ın Anadolu'nun tarihi kültürel aktarımını dijital sanatla buluşturduğu ArtHub'ta yer alan "Semazenler" sergisi 31 Ağustos'ta sona erdi.

Bir tebliğ hareketiydi

Üstün İnanç

Ahmet Dur

a.dur@litrossanat.com

Gazeteci, yazar Üstün İnanç: "519 temsilinin bir misyonu vardı. Bir tebliğ hareketiydi o. Görülmemiş tepkiler aldık. Amacımıza da ulaştığımız."

Zor yıllarda öne çıkan, milletin sustuğu zamanlarda romanlarıyla, tiyatrolarıyla halkına seslenen ismi gibi üstün bir insanca sahip gazeteci, yazar, tiyatrocu, senarist ve büyük doğucu Üstün İnanç'la güzel bir söyleşi gerçekleştirdik.

İlk iş yeriniz neresiydi hocam?

Babıâli de Sabah Gazetesi. Bu gazete bir misyondu. 27 Mayıs Darbesi'nden sonra darmadağın olmuş insanlar bu gazeteyi okuyorlardı. Ben burada çeşitli bölümlerde iş yaptım sonunda da genel yayın müdürü olarak görev yaptım.

Hocam "Yalnız Değilsiniz" filmi çekilirken bayağı sorun çıkarmışlar?

Burada size Metin Serezli'den bahsetmek istiyorum. "Mesut Uçakan'a dedim bak oğlum bu adamlar bize imkan vermezler. Bunlar bir sistemdir. Bizim sistemimiz yok. Sen gariban, ben gariban. Bu iş olmaz zor olacak"

dedim. Sonra da yanlış anlar diye de düşündüm. Kaçınıyor mücadeleden Üstün abi diyecek diye de çekindim. Baktım onun da benim kadar istediğini gördüm. Sinemaları tehdit ediyorlar filmi göstermeyin diye. Sinemayı yakarız size bir daha film vermeyiz diyorlar. Biz filmimizi zor şartlarda gösterdik. Bunların bilinmesi gerekir.

O adam gibi adamdır

Metin Serezli nasıl devreye girdi?
Metin Serezli baba adamdır. Filme biz oyuncu bulamadık. Oyuncu gelmiyor. Mesut Uçakan gitmiş Metin Serezli'ye durumu anlatmış. Murat Soydan'ı ve bir iki oyuncuyu bize gönderen kişi Metin Serezli'dir. Allah rahmet eylesin. Bu dualar yeter ona.

Necip Fazıl ile ilgili hatıraları yaşıyorsunuz hocam bitti mi kitap?

Bitmedi daha. Canım kardeşim. Ben bu dönemde biraz rahatsızlık geçirdim grip gibi. Elime doğru dürüst kalemi alamadım. Ama bitecek yani.

Hocam siz birine anlatsanız o yazsa. Yani bir nehir söyleşi gibi olsa iyi olmaz mı?

Sen bizim Damla ve Mihrabad yayınevlerinin sahibi Hüseyin Doğru'nun söylediğini söylüyorsun. Ama bu dediğiniz yakışık almaz. Olmaz öyle. Çünkü hatıra bu. Yaşadığımı yazacaksın. Duyularını

anlatacağın. Yazarken düşüneceksin. O anlattığımız kişi bunları yapabilecek mi? Yapamaz. O zaman beş dakikada Beşiktaş olur. Bana yakışmaz bu. Bir yazar için hiç yakışık almaz.

Önceleri karşısındaydım

Necip Fazıl demişken hocam onu hep seviyor muydunuz?

Şimdi ben Necip Fazıl'ın önce aleyhindeydim. Anladın mı? Kumarbaz diyordum. Bilmem ne diyordum. İmam hatip okullarına büyük bir anti pati duymama rağmen öğrenciliğimde arkadaşlarım nedense imam hatipliydi. Ve onlar Necip Fazıl dediğinde. Kumarbaz yahu derdim. Onlar ise yalan derdi. Hiç unutmam bunu. Yalan derlerdi. Ben niye yalan olsun derdim. Neredeyse bir birimize girecek olurduk. Ondan sonra uzatmayalım. Azat kabul etmez kölesi oldum Necip Fazıl'ın.

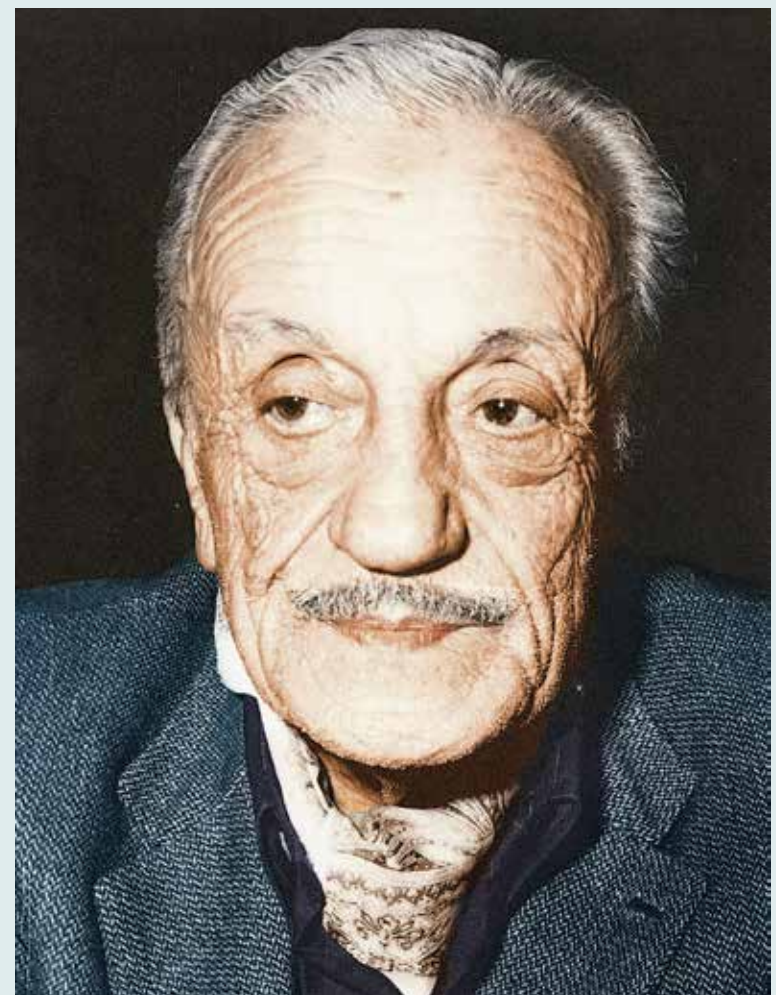
Hocam bu sevda nasıl başladı? Emirgan'da mı?

Heee. siz beni iyi biliyorsunuz? Beni iyi tanıdınız mı? Evet. Siz Emirgan'da ki sohbetlerden bahsediyorsunuz.

Şiirin Necip Fazıl'a ait olduğunu anlayınca kızarmıştım

Elbette hocam. Sizinle konuşmadan önce sizi tanıyordum. Sohbetlerinize çok kez gitmişliğim var. Hocam siz Yahya Kemal Beyatlı ve Ahmet Hamdi Tanpınar ile de tanıştınız değil mi?

Evet. Dinledik yani onları. Ben İstanbul Erkek Liseliyim. Bir sınıf arkadaşım var. İsmi Necmi Güzeltuna. Sonradan arkadaş olduk. Onunla bir gün Emirgan'a Yahya Kemal'in sohbetine gittik. Kalabalık olmasına rağmen çıt yok. Fısıf konuşuyorlar. O sırada Necmi bana isimleri saydı. Deve dişi gibi

"Ensemble Contraste" CRR'de

"Ensemble Contraste", baroktan caza, klasikten tangoya ve çağdaş müzik kreasyonlarına kadar herkese hitap eden özgün ve orijinal programlarıyla 10 Eylül akşamı CRR'de müzikseverlerle buluşacak.

Meşher'den yeni sergi

Vehbi Koç Vakfı kuruluşu olan Meşher, Selen Ansen küratörlüğünde hazırlanan "Ben Kimse. Sen de mi Kimsesin?" başlıklı yeni sergisini 14 Eylül 2022 - 12 Şubat 2023 tarihleri arasında sanatseverlerle buluşturacak.

Yeni sezona Moda Sahnesi'nde başlıyor

Latife Tekin'in aynı adlı eserinden uyarlanan, tek kişilik "Sevgili Arsız Ölüm - Dirmit" oyunu sezonun ilk oyununu 18 Eylül'de Moda Sahnesi'nde oynayacak.

Ahmet Dur Ve Üstün İnanç

isimler. Ben şaşırırım. Kalkalım mı derken bir ses duyuldu.

"Ne hasta bekler sabahı,
Ne taze ölüyü mezar.
Ne de şeytan, bir günahı,
Seni beklediğim kadar..."

Büyülemişti bu şiir beni. Okuyan kişi Ahmet Hamdi Tanpınar'dı. Yine bir ses duyuldu. İşte o Yahya Kemal'di. Yüksek sesle "Fevkalede fevkalede" dedi. Ben Yahya Kemal ne yazmış be deyince Necmi "Şiir onun değil ki" dedi. Kimin dedim. "Necip Fazıl'ın demişti. Kırmızı mürekkebe banıp çıkmış gibi oldum. İşte o gün ben de Necip Fazıl hayranlığı başladı. Hakkında ki tüm olumsuz düşüncelerimden uzaklaştım. Sevmeye başladım.

Siz şiir yazdınız mı hocam?

Ben şiirleri kızların dikkatini çekmek için yazıyordum. Modaydı o zaman. 'sarışın adam' şiirim bir dergide yayınlanmıştı o yıllar. Sonradan Necip Fazıl'ı tanıyınca yaktım hepsini.

Bu benim için bir madalyadır

Hocam siz üstadın karşısında "Çile" şiirini okudunuz o anı bizimle paylaşır mısınız?

Üstada verilen Sultan'ı Şuara töreninde okumuştum "Çile" şiirini. Bizat Necip Fazıl istemişti okuma-

mi. (Dalıyor. Gözleri doldu.) Sonra telefon etmişti bana. O vakit Tercüman'da çalışıyordum. "Çok teşekkür ediyorum Üstün" dedi. Öyle pek yapmazdı. Adeti değildi. Ama yaptı. "Çokta güzel okudun" dedi. Ciddi misiniz Üstadım dediğimde "Tabii ciddiym Üstün" demişti. Bu benim için bir madalyadır. Mezarlığa kadar benimle gidecektir.

Hocam sizin üstadın nezdin de bir adınız vardı. Ne derdi size?

Üstadın yanında adım Megali İdea idi. Megali İdea ne demek. Üstün İnanç. Tam öyle değil. Büyük inanç. Sözlük karşılığı. Büyük İnanç idi. Ben bu adamı nasıl unuturum ya.

O anı hiç unutmadım

Bir de el öpme hikâyesi var hocam?

O vakitler bekarız. Kızıtoprak'ta annemin köşkünde oturuyoruz. Allah nur içinde yatırsın ikisini de. Bir gün hazırlık yapıyorum. Üstadın konferansına gideceğim. Babam geldi. Babam okur yazardı. Hasan Fahmi İnanç. Üstattan da birkaç yaş büyüktü babam. "Oğlum hayrola nereye?" dedi. Bir konferans var çıkarırmam lazım babacığım dedim. "Kimin konferansı" dedi. Necip Fazıl Kısakerek'in deyince. "O çok meşhur" dedi ve "Bende dinlemek isterim" dedi. Başüstüne dedim. Gittik. Oturttum babamı ilk sıra-

ya. Tabii önce üstatla tanıştırdım. İman ve aksiyonu bir anlattı. Ama ne anlatma. Bitince yıkıldı ortalık alkıştan. Babam fırladı. 80 yaşın üstünde. "Mırıldandı elini öpeceğim" diye. Kalktı gitti. Şimdi babamla yumuşak tartışma yapıyorlar. Babam "Elinizi öpeceğim" diyor. O "Lütfen olmaz efendim. Estağfurullah, haşa" diyor. "Efendim ısrar etmeyin öpeceğim" diyor. Babamda da inatçıydı. O sırada "Estağfurullah Fahmi bey" diyor üstat. Döndü beni gördü. "Üstün" dedi tok sesiyle. Emredin üstadım dedim. "Gel" dedi. Gittim. "Elimi öp" dedi. Öptüm. "Evet dedi Fahmi bey elimi öptünüz". Çok teşekkür ediyorum efendim." demişti babam. O an böyle yaşanmıştı.

Hocam birde üstadı evde saklayışınız var?

Gülüyor. Sanki o günleri hatırlıyor. Laleli de üstad'ı gördük, kafam dedi karmakarışık. Basın affı çıkana kadar bizde saklanın dedik ve 1-2 ay bizde kaldı. Unutamam o günleri.

Bir tebliğ hareketiydi

Hocam sizin Abdülhamit hanı anlatmak için tiyatro oyununuz vardı. Onu da anlatırmısınız?

"519" temsili. Bir misyon özelliği var. Bir tebliğdi o. Şimdiki kayınbiraderim Gündoğdu Serhatlı o zaman sınıf arkadaşımı üniversiteden.

Gündoğdu'nun biraz parası vardı. Bir gün "Bir şey yapmamız lazım" dedi. Dedim bir tiyatro yapalım. Davamızı onunla telkin edelim. Tebliğ olsun. Dedim. "Tamam" dedi. Üstada gittik. Anlattık. "Tabii ki yahu size yazmayıp başkasına mı yazacağım" dedi. "Yazmaya hazırladığım bir eser var" dedi. Meğer Abdülhamit hakkında bir oyun yazmaya başlamış. Verdi bize eseri. Sahneledim. Karşımıza ittihat ve Terakki oyununu çıkartılar. Çok para harcamışlardı. 15 gün sonra battılar. Bizim oyunlardan sonra bazı gazetelerde 'Biz Abdülhamit'i yanlış tanımışız' gibi haberler çıkmıştı. Amacımıza ulaşmıştık. Ama olağanüstü engeller çıktı. Polise düşmeler. Her şey. Neler. Neler.

Hocam biraz açar mısınız?

Hasan Nail Canat rahmetli bende çalışıyordu. Benim oyuncumdum. Ben, berberdeyim. Hasan Nail koşarak geldi rahmetli. "Üstün abi polisler salonu basmış" dedi. Kütahya'daydık. Tiyatro oyunu için sinema salonuna gelen seyircilerin bilet paralarını vererek geri göndermişler. İşte o zaman benim kafam attı. O vakitler genciz ya. Sen kimsin ulan dedim. "Ben Emniyet Müdürüyüm" dedi. Karşımdaki. "Sen kimsin dedi bana." Ben buranın rejisörüyüm dedim. Uzatmayalım kapıştık herifle. Baktım iş sarpı gidiyor. Üstada haber verdim. "Olamaz öyle bir şey" dedi. Valiye telefon açmış. "Sen kim

oluyorsun demiş." "Ben Valiyim" demiş. "Bende Necip Fazıl" dedi. Üstat. (Gülüşmeler)

Hocam bir de Marmara Kıraathanesi'nden bahseders misiniz?

Marmara Kıraathanesi kim ne derse dersin bir kültür hazinesiydi. Marmara bir akademi gibiydi. Özelliği vardı. Bizler o vakit gider gelirdik. Esas Büyük Doğucuyuz. Üstat da eski bir Marmara kıraathanesi müdavi.

Hocam konuşmalarınızda Şoför Kamil'den bahsediyorsunuz o kim?

Şoför Kamil o da sıkı Büyük Doğucuydu. Üstadın geldiğini bilsin yeter. Gider tutardı kapıyı bir iki arkadaşıyla. Sert yumrukları vardı. Biri bir şey mi dedi. Tutabilene aşk olsun. Onu da yazdım anılarıma.

"Metin Se-rezli baba adamdır. Filme Murat Soydan'ı ve bir iki oyuncuyu o gönderdi. O olmasa çok zorlanacaktık."

Üstün Ağabey Göreve

Bir gün kapımın zili çaldı. Pencereyi açtım. Baktım gençten bir adam. "Üstün ağabey vazifeye" diye bağıyor. Ben kekelemeye başladım. Tamam başkanım diyorum. Başka bir şey diyemiyorum. O kişi Recep Tayyip Erdoğan'dı. Gel de sevmeye. Ya da ben nasıl sevmeyeyim bu adamı.

KÜLTÜR SANATIN SEZONU OLUR MU?

“Kültür sanatın sezonu olur mu, olmalı mı? Bu, ülkemizde doğru algılanan ve uygulanan bir tanım mı? Peki bu tanımın dünyadaki karşılığı ne? Sezon anlayışı büyük şehirlerden farklı olarak küçük şehirlerde nasıl işler?” Tüm bu soruların cevabını Uniq İstanbul Genel Müdürü Serhan Coşkun, Akbank Sanat Müdürü Derya Bigalı, Atatürk Kültür Merkezi Sanat Yönetmeni Remzi Buharalı, kültür sanat gazetecisi Gülcan Tezcan ve Beyoğlu Belediyesi Kültür Müdürü Yasir Ahıskalı ile yaptığımız sohbetimizde aradık.

Ali Demirtaş

alidemirtas.iletisim@gmail.com

Tiyatro izlemek, konsere gitmek, bir sergiyi gezmek, merak ettiğimiz bir film için sinema bileti almak, kısacası bir kültür sanat etkinliğine dahil olmak, deneyimlemek... İçeriği veya beklentimiz farklılık gösterse de herhangi bir kültür sanat aktivitesi biz insanlar için özellikle günümüz dünyasında bir ihtiyaç niteliği kazanmış durumda. İçinde bulunduğumuz sosyal ve psikolojik duruma göre yılın herhangi bir ayında veya gününde buna ihtiyaç duyabiliyor, farklı bir deneyime dahil olmak istiyoruz. Hal böyleyken özellikle son yıllarda daha da kavramlaşmış durumda olan 'kültür sanat sezonu' insanların kültür sanat ve sosyal yaşam ihtiyacını yeniden tanımlar durumda. Hakikaten bu ihtiyaçların sezonu olur mu? O zaman neden kültür sanatın sezonu var? Varsa da bunun ölçütleri ve gerekçeleri ne olmalı? Çok uzatmadan tüm bunları Litros Sanat'ın yeni sayısı için Uniq İstanbul Genel Müdürü Serhan Coşkun, Akbank Sanat Müdürü Derya Bigalı, Atatürk Kültür Merkezi Sanat Yönetmeni Remzi Buharalı, kültür sanat gazetecisi Gülcan Tezcan ve Beyoğlu Belediyesi Kültür Müdürü Yasir Ahıskalı ile konuştuk. Kimi kültür sanatın sezonu olur derken kimi de olmaz dedi. Kimisi de bu sezon tanımının mecburen olması gerektiğine dikkat çekti...

Kültür sanat aslında en yıpratıcı sektörlerden biri

Sizce kültür sanatın sezonu olur mu? Kültür sanat sezonu tanımı doğru veya doğru algılanan bir tanım mı?

Serhan Coşkun: Öncelikle sanatın sürekliliğinden yana olduğumu söylemek isterim. Ancak kamu kuruluşları eliyle yürütülen kapalı mekân etkinlikleri için bir kültür sanat sezonundan bahsedilebilir. Uzun yıllardır sürdürülen bu uygulamada her yılın ekim – mayıs aralığı kültür sanat sezonu olarak belirlenmiş görülmekte. İlk bakışta 'kültür sanat sezonu' söylemi kulağa pek hoş gelmemekle birlikte, uzun yıllardır sürdürülmesinin nedenleri neler olabilir? Bu soru üzerinde fikir yürütürsek cevaba yaklaşabiliriz belki. Öncelikle bilinenin aksine kültür sanatın en yıpratıcı sektörlerden biri olduğunu düşünmekteyim. Ciddi bir organizasyon, hassasiyet ve konsantrere gerektiren sektör çalışmalarının belli aralıkta dinlenebilmesi, teknik donanımın, mekânların gözden geçirilmesi, planlama süreci için çalışma zamanı ayrılması sanırım bir mecburiyet. Yaz aylarında mekânlarda gerçekleştirilen programların 'sekteye uğradığı' dönemde açık alanlarda kültür sanat faaliyetleri devam ediyor bir yönüyle. Kültür sanat sezonu kavramı bu açıdan bakıldığında kapalı mekân ve açık alan etkinliklerinin birbirinden kalın bir çizgiyle ayrılması olarak görülebilir öyleyse. Mevsim koşulları ve eğitim takviminin de bu ayırmada rolü olduğu düşünülebilir.

Derya Bigalı: Bence kültür, sanatın sezonu olmaz. Kültür sanat kesintisiz devam eden bir şeydir. Ama eğer etkinliklerin zamanları anlamında soruyorsanız, tabii ki etkinliklerin belli tarihleri vardır ve sanatseverler ilgilerine göre bunları takip ederler. Örneğin festivaller, bienaller gibi uluslararası çapta büyük etkinliklerin yıllar içinde oluşturdukları alışkanlıklar belki sezon gibi algılanabilir. Açık hava etkinlikleri yazın daha çok planlanır. Sonbaharda şehre dönüşle birlikte doğal olarak etkinlikler de artar. Bu aslında sezondan ziyade farklı etkinliklerin farklı tarihlerde yayılması ve izleyiciye bir algı yaratmasından dolayıdır. Bugün İstanbul dünyanın en önemli sanat şehirlerinden biri ve her yıl binlerce etkinlik gerçekleştiriliyor. Yurt dışından da bu etkinliklere katılmak için sanatseverler geliyor.

Remzi Buharalı: Kültür sanatın sezonu elbette olur. Bu birçok meslek alanında, ürün tanıtımı, kurum tanıtımı adına ortaya atılmış bir tanıtım ifadesidir. Çünkü yıl içerisinde yapılan sezonluk çalışmaların hemen hemen her türlü meslek grubunda, sporda, moda dünyasında olduğunu görüyoruz. Tüm bu çalışmalar insanların yaşam içerisinde ihtiyaç duydukları farklılıklara, çeşitliliklere ve beklentilere cevap niteliğindedir. Dolayısıyla sanat tarafında da bunun uygulanabileceğini ve uygulanabileceğini, planların sezonluk olarak yapılabileceği konusunu ben de doğru buluyorum. Tabii bu noktada şehirlerin ve o şehirde yaşayan insanların kendi içerisindeki ayrımları, beklentileri de bu sezon tanımına farklı bir boyut kazandırıyor.

Gülcan Tezcan: Olmaz! Yemek yemenin, su içmenin, nefes almanın mevsimi olmadığı gibi kültür, sanatın da sezonu olmamalı bana kalırsa. Bunu zorunlu kılan en çok da kapitalizmin dayattığı tatil kültürü. Hayatı ve mevsimleri kompartümanlara ayırarak kış döneminde sinema, tiyatro, kapalı alanda icra edilebilecek işler yazın da müzik ve konser, yazlık sinema gibi sanatsal etkinlikler sanat alıcısına sunuluyor. Oysa sanat eseri üretildiği andan itibaren alıcı ile buluşabilmeli. Ama kapitalizm hazretleri kışın çalış, yazın gez, tatil yap, dinlen diye hayatımızı ve gündemimizi belirlediği için bizler de gönüllü olarak bu ayrımı kabulleniyoruz. Yine de her disiplin kendi içinde bu 'sezon' meselesini çözümlenecek formüller üretiyor. Tiyatrolar yaz aylarında turneler yapıyor, sinema sektörü setlere yöneliyor. Artık Anadolu'nun pek çok şehrinde bienaller, sergiler yapılıyor yıl boyu. Talep oldukça dayatılan bu 'sezon' meselesinde de kırılma yaşanıyor.

Yasir Ahıskalı: Kültür sanat bir 'yaşama' biçimi. İnsanı, tarihi, coğrafyayı, eşyayı, tabiatı, olan biteni ve düşünceyi okuma birikimidir. Tüm disiplinleriyle hayatın tamamına egemendir. Bu sebeple genel anlamda kültür sanat sezonu ifadesini kategorik olarak çok doğru bulmuyorum. Kültür ve sanatın yığılarak ilerleyen bir kavram olduğunu da düşündüğümüzde sezon, dönem vb. zamansal kısıtlamaların çok da yerinde olmadığını düşünüyorum. Ancak kültür sanat etkinlikle-

ri üreten kamu ve özel kültür kurumları nezdinde böyle bir sezon kavramı sistematik hale getirilmiş durumda. Bu da anlaşılabilir bir yaklaşım olabilir elbette.

Her şehir kendi kültürel yapısını izleyiciye sunuyor

Peki 'kültür sanat' sezonunu kavramının Anadolu bölgesindeki bir şehir ile bir metropol şehrindeki karşılığı aynı veya benzer mi? Olması mümkün olabilir mi?

Serhan Coşkun: Güncel istatistik verilerle daha net cevap verilecek bir soru bu. Genel bir ayrım yapmak gerekirse kültür sanat mekânı olmayan ya da sınırlı sayıda olan şehirler, daha ziyade açık alan / yaz programlarıyla öne çıkmaktadır. Bu yönüyle çoğu şehir çeşitli festivallerle bir 'şenlik' havasında yaz dönemini geçirmektedir. Bahsi geçen kültür sanat sezonunu takipçilerdeki algısı yönüyle değerlendirirsek kültür sanat mekânları olmayan şehirlerde 'yaz', büyük şehirlerde ise ekim - haziran dönemi ön plana çıkacaktır.

Derya Bigalı: Anadolu'daki şehirlerde büyük metropollerdeki etkinlikler kadar olması maalesef mümkün değil. Bu sadece talepten değil aynı zamanda yatırımdan da kaynaklanıyor. Her bölgeyi ve şehri ayrı değerlendirme gerekir. Mesela sahil şehirlerinde yaz dönemi turizmin de etkisiyle kışa göre çok daha fazla etkinlik yapıldığını görüyoruz. Arkeolojik

alanları bulunan şehirler mevsime göre daha çok ziyaret edilebiliyor. Kültürün lokal çalışmalarla da arttırıldığı bienallerin organize edildiği şehirlerde ise o dönem çok daha fazla izleyici o şehre gidiyor. Her şehir kendi kültürel yapısını izleyiciye sunuyor.

Remzi Buharalı: Her ülkenin coğrafyası kendi içinde de yaşam modelleri oluşturuyor. Bu yaşam ve demografik modelin oluşmasında da elbette ülkeyi yöneten kesimin, yerel yönetimlerin, özellikle de eğitim politikaları etkili. Özellikle kültür ve sanat alanında İstanbul, Ankara ve İzmir yoğun olarak sanatın birçok dalında farklı çalışmaları ortaya koyuyor. Ve bu noktada Anadolu bölgesindeki birçok şehir Ankara ve İstanbul İzmir'de yapılan çalışmaları örnek alarak kendi şehirlerine adapte etmeye çalışıyor. Ama halen bu üç şehirde yapılan çalışmaların diğer Anadolu illerinin önüne geçmesinin mümkün olmadığını görüyoruz. Nüfus konusundan dolayı bu çok normal. Tabii Anadolu'da sanatın tüm alanlarının yayılması, o bölgede yaşayan insanların sanatla buluşturulması da son derece önemli. Öte yandan yine de Anadolu bölgelerinde özellikle Mersin'de Samsun'da ve birçok şehirde kültür ve sanat faaliyetlerinin yoğunlaştığını görüyoruz. Bu yoğunlaşmanın diğer illerimizde de artarak ilerlemesini bekliyoruz. Bunun için sadece büyük şehirlerimizde değil, Anadolu şehirlerimizde de kurumlar, sezonluk programlarını yapıyorlar. Bu sezon periyodu da sonbaharla başlayıp yaz aylarının başında sona eren sezonlar olarak göze çarpıyor. Bazı çalışmalar da vardır ki açık hava etkinlikleri olarak da yaz sezonunun kaçınılmaz etkinlikleri oluyor. Yılın belli dönemlerini periyotlara bölmeyen sezon olarak algılanması ve bunu bir sezon programı olarak yansıtmaları da son derece doğal.

Gülcan Tezcan: Anadolu ve metropol şehirleri anlamında bir fark olduğunu düşünmüyorum. Kayseri'de de yaşasınız, Erzurum'da da kamusal kültür kurumları mayısta sezonu kapatıyor. Dediğim gibi özel tiyatrolar farklı şehirlere turne yapıyor. Çeşitli organizasyon firmaları yaz konserlerini talep oluşan illere taşıyor. Bu anlamda meseleye popüler kültür ve sanat olarak bakarsak belki daha doğru cevabı bulabiliriz. Öte yandan kamuya bağlı kültür kurumları ve

yerel yönetimler ile özel vakıf ve sanat kurumları genellikle eş zamanlı olarak Eylül ayından itibaren yeni kültür sanat sezonlarını açıyor. Özellikle İstanbul'da aynı anda onlarca etkinlik, sergi, konser, festival, tiyatro, bienal vb. kültür etkinlikleri gerçekleşiyor. Bu bir bakıma ciddi bir zenginlik ve sanat üreten için de alıcısı için de demokratik bir ortam olduğunun göstergesi. Önünüzde a'dan z'ye çok geniş bir yelpaze var. Elbette bu zenginlik ve çeşitlilik içinde çok nitelikli

işler olduğu gibi aşırı politize ya da çer çöp sayılabilecek üretimler de var. Bunun ayırımı yapmak ve kaliteli işlerin peşine düşmek de kültür sanat alıcısına düşüyor. Tabii ki biz kültür sanat gazetecilerine.

Yasir Ahıskalı: Kültür ve sanatın etki gücünü ölçmede doğru bir yaklaşım olmaz. Bugün gelişen imkanlar, sosyal medya gücü, aktif iletişim imkanları sayesinde kültür sanat etkinliklerinin aynı etki hızıyla tüm bir sahaya eş zamanlı olarak tesir ettiğini görüyoruz. Bu müthiş bir etkileşim. İster popüler ister geleneksel kültür unsuru olsun mühim olan aynı etkinin hızla yayılması. Kanaatimce asıl olan bu.

Seray Şahinler

s.sahinler@litrossanat.com

Sanatta 'eylül' bereketi

Pandeminin yıkıcı etkisinin yavaş yavaş silindiği bir döneme girdik. Hayatımız artık normale döndü. Bu normalleşmeden en kârlı çıkan ise sanat dünyası gibi görünüyor. İlk şokun atlatılmasından kısa bir süre sonra Türkiye'deki galeriler ve sanat fuarları hızla organize oldu. Müzeler, pandeminin getirdiği "açığı" koleksiyon sergileriyle kapattı, eve kapanma sürecinde üretimlerine hız kazandıran sanatçılar yeni solo sergilere imza attı. Müzayedeler dijital ortamda rekora rekor katarak düzenlendi. Velhasıl pandemi bazı olumsuz etkileri doğurmuş olsa bile sanatı yıka-

Bu yıl ise eylül ayı sanat sezonunun en dolu dizgin başlangıcına ev sahipliği yapacak gibi görünüyor.

Bienal ve fuar peş peşe

17 Eylül'de başlayacak İstanbul Bienali, pandeminin ardından ilk kez düzenleniyor. Pandeminin getirdiği yeni dünya düzeninin sanatta yeni soru ve sorgulamaları beraberinde getirdiği aşikâr. Fakat bienalin bir tema çerçevesinde şekillenmemiş olması izleyiciye en başından pek bir şey vadetmiyor. Bununla birlikte bienalin kamusal bir deney ve keşif alanı oluşturma hissi ise cezbedici. Neler göreceğiz, hangi soruları soracağız şimdiden merakla bekliyorum. İki yılı aşkın süredir dünyanın farklı coğrafyalarındaki topluluklarla iş birliği içinde yürütülen projeler, İstanbul'un çeşitli ilçelerinde, 17. İstanbul Bienali boyunca etkileşime açılacak.

Öte yandan Contemporary İstanbul ise hız kesmiyor! Pandemiden sonra ilk atak yapan CI Bloom olmuş ve yerli galerilerden oluşan sanat fuarını geçen yıl sanatseverlerle ve sanat "piyasasıyla" buluşturmuştu. Ardından Contemporary İstanbul sürpriz kararlar yeni yeri Tersane İstanbul'da gerçekleşti. Fuar bu yıl 19-22 Eylül tarihlerinde yeniden kapılarını açacak. Haliç'in eşsiz atmosferinde gerçekleşecek fuar 558 sanatçının 1.476 eserini izleyicilerle buluşturacak.

Antik çağlardan 90'lara

15 Eylül itibarıyla sezonu resmi olarak başlatacak sergilere gelince... Meşher'in Yunan mitolojisinden Ekho ve Narkissos'un karşılıksız aşk mitinden hareketle yola çıkan sergisi "Ben kimse. Sen de mi kimsenin?" yurt içi ve yurt dışından toplam 45 sanatçının 120'ye yakın eserine yer veriyor. SALT'ın zamanda ve bir nevi mekânda yolculuk yaparak 90'ların Türkiye'sindeki kültürel ortamı ve sanat üretimlerini sahne ve performans kavramlarını aldığı sergisi "Sahnede 90'lar, 15 Eylül'de açılacak. 90'ların sanat üretiminde kırılma yaratan yıllar olduğunu göz önüne alırsak, serginin bugünkü sanat dünyasına da söyleyecek çok sözü olmalı.

Bu yıl vefatının 50. yıl dönümünde yad ettiğimiz Suat Derviş'in anısına İthaki Yayınları ve Sanat Kritik iş birliğiyle düzenlenen "Ben yazar Suat Derviş'im" sergisi 1 Eylül'de açılacak. Beyoğlu'nda Avrupa Pasajı'nın birinci katında gerçekleşecek, aynı zamanda Sanat Kritik'in kendi mekânındaki ilk sergi olan "Ben Yazar Suat Derviş'im", usta yazarın hayat hikâyesinden yola çıkarak yaşamı boyunca kaleme aldığı bütün üretimleri konu alıyor.

Kültür sanatın mevsimi olur mu? Periyodik olarak evet. Fakat "hareket bereketidir" diyerek sezona yapılan güçlü bir başlangıç bütün yıla yayaacağı enerji göz ardı etmemeli. Çağdaş sanatın başkentlerinden İstanbul, pandemi sonrasındaki sanatta patlak veren sınavlarından başarıyla geçti. Şimdi sanatın, sergilerin, fuarların, bienallerin keyfine varma vakti.

Hayatın genel akışında sanat sezonsal olarak durmaz

Peki tüm bunlarla beraber sizce 'kültür sanat sezonu' kavramı neden var ve ülkemizdeki pratiği nedir? Dünyadaki karşılığından farkı var mı?

Serhan Coşkun: Kültür ve sanat sezonu kavramı neden var hususuna yukarıda büyük oranda değinmiş olmalıyım. Sezon diye bölümlendiğimiz geçişler mevsimlere ve mekâna bağlı performanslara göre şekillendirilmiş, sınırlanmış tanımlamalardır. Aslında hayatın genel akışında sanat sezonsal olarak durmaz veya değişiklik göstermez, sanatın icra edildiği alanlar sezona mevsime göre değişiklik gösterir. Ama tabii ki mevsimsel başlangıçları her endüstride olduğu gibi kültür & sanatta da bir milat olarak tanımlıyor ve performanslar aynı olsa bile sezon kavramını mevsim döngüsüne göre her yıl yeniden tanımlıyoruz. Bu tüm dünyada böyle...

Derya Bigalı: Yukarıda da belirttiğim gibi her şehir kendi üretimini ve pratiğini sunar. Dünyada da bu böyledir. Venedik Bienali'nin, Art Basel'in, Montreal Caz Festivali'nin, Salzburg Festivali'nin (bu örnekleri çoğaltabiliriz) hangi sene hangi aylarda olacağını biliriz. Bu hem o şehrin turizmüne katkı sağlar, hem de dünyanın her yerinden sanatseverleri buluşturur. Ülkemizde de aynı şekilde, İstanbul Bienali'nin, Contemporary İstanbul'un, festivallerin tarihleri bellidir. Bu sadece Türkiye'deki sanatseverler değil tüm dünyadaki sanatseverler tarafından takip edilir.

Remzi Buharalı: Hem dünyada hem de ülkemizdeki kültür ve sanat sezonu kavramı hemen hemen global bir kavram. Bu sadece Türkiye'ye özgür

bir kavram değil. Çünkü insan yaşadığı dünyada birbirinden etkilenen varlıklar ve bu etkilenme çerçevesinde insanlar yapmış oldukları işlerin farklı yönlerini farklı yüzlerini farklı anlatımlarla farklı deyimlerle toplamla buluşturuyorlar ve bu da biraz dikkat çekme özelliği taşıyor. Bunun için tüm dünyada kültür sanat sezonu kavramı vardır.

Gülcan Tezcan: Neden var sorusunu bu kavramı ortaya atanlara sormak lazım. Benim görebildiğim kadarıyla kültür sanat hizmeti veren kamu kurumları ve yerel yönetimler okulların açılması ve tatilde vatandaşların şehre dönmesi ile yeni dönemde yeni içeriklerini sanatseverlerle buluşturur. Sekiz aylık bir süre sonunda da eserlerinin dinlenme ihtiyacı ve sanat eserlerinin sergilendiği mekanların onarım, tadilat ve yenilenmeleri için kültür sanat sezonu sonlandırılır. Sanatçılar açısından ise yeni üretimlere hazırlık süreci olarak değerlendirilebilir bu durum. Ancak dediğim gibi kültür sanat insanların yılın sadece sekiz ayında ihtiyaç duyacağı bir mesele değil. Belki de böyle görüldüğü için bu alanda bir çoraklaşma yaşanıyor.

Yasir Ahıskalı: Sezon kavramı neden var? Belirli bir plan dahilinde etkinlikleri gerçekleştirmek, kitle ilgisini domine etmek, üretici kurumların teşvik ve motive etmek, bir pratiklik yaratmak gibi nedenler sıralanabilir elbette. Dünya ölçeğinde de böyle olduğunu düşünüyorum.

Önemli olan sanatın sürekliliğidir

Peki kurumunuzun 'kültür sanat sezonu' anlayışı nedir?

Serhan Coşkun: UNIQ İstanbul olarak kültür sanat etkinliklerimizi BKM ile yapmaktayız. İstanbul'un kültür sanat hayatına yeni bir renk kattığımızı düşünüyoruz. Kültüre ve sanata sezon kavramı olmaksızın devam ediyoruz çünkü, kültür & sanat insanı yapan en değerli olgulardandır. Nefes almak, beslenmek gibi kültür & sanat da insanı canlı tutar, ruhunu besler, geliştirir. Bu nedenle kültür ve sanatın saati, günü, ayı ve mevsimi olduğunu düşünmüyoruz. Dilimize yerleşen 'yaz sezonu', 'kiş sezonu' gibi kavramları, açık ve kapalı mekân değişimleri sürecinde kullandığımız kavramlar olarak değerlendiriyoruz. Bizce önemli olan sanatın sürekliliğidir.

Derya Bigalı: Biz yılda 700'ün üzerinde etkinlik gerçekleştiriyoruz, bu etkinlikler tüm seneye yayılıyor. Ama tabii ki sonbaharda şehre dönüş tüm İstanbul'da daha yoğun kutlanırken bizde de sonbahar sezonu yoğun olarak başlıyor. Her yıl eylül - ekim döneminde Akbank Caz Festivali'mizi gerçekleştiriyoruz. Yeni sergiler, Contemporary İstanbul ve diğer tüm etkinliklerimiz daha da yoğunlaşarak artıyor.

Remzi Buharalı: AKM, geçmiş yıllarında olduğu gibi çağı yakalayan çağın ötesine geçen kültür sanat sezonu anlayışla hizmet etmeye gayret ediyor. Bizim içerisinde bulunduğumuz en büyük zenginlik kurumlarımız

ve faaliyetleridir. Bu anlamda içerik olarak çok zengin bir repertuvara sahibiz. Bu çerçevede AKM'de aslında 4 mevsim bir anlayışla yılın 365 günü hizmet eden yıllık sezonu da ortaya koyuyoruz. Tabii bu yıllık sezon kendi içinde güz aylarında başlayan ve yaz aylarının başlamasına dek süren uzunca bir sezon. Yine yaz sezonu da AKM'nin kültür sanat sezonunu oluşturmakta. Bu sezon içerisinde hem kurumlarımız çalışmaları sürdürürken hem de misafir sanatçılar ve kurumlar da AKM içerisinde yer alabiliyor. AKM'nin kültür sanat sezonu çok renkli, çok farklı sanat ve gösterilerle devam ediyor.

Yasir Ahıskalı: Beyoğlu kültür sanatın kalbi. Her an yaşayan, her an yeniden doğan bir kent. Tarihi birikimiyle, medeniyet hazinesıyla, sanata sanatçıya ilham veren dokusuyla ve hepsinden önemlisi asırlarca tüm renklere, inançlara, düşünceye göğsünü açmış, özgür, dinamik ve değer üreten bir şehir Beyoğlu. Bu sebeple bizim Beyoğlu Belediyesi olarak kültür sanata yön vermek, kültür ve sanatın tüm disiplinlerinde içerik üretmek, bunu yaymak ve tüm bu süreçlerde diğer kültür kurumlarına da öncülük etmek gibi bir sorumluluğumuz var. Bu sebeple zamansal kategorinin bu dinamizmi yavaşlatmamızı biliyoruz. Sürekli üretmek, içerik geliştirmek, sanatseverlerin ve sanatçılarımızın motivasyonunu üst seviyede tutmak. Tüm bunlar belirli bir sezonla kısıtlanamaz Beyoğlu'nda. Bunun için diyoruz ki: Beyoğlu Belediyesi'nde yılın 365 günü kültür sanat sezonudur.

Klasikleri niçin okumalı?

Halil İbrahim Aygül

h.aygul@litrossanat.com

İtalyan edebiyatının önemli isimlerinden Italo Calvino, "Klasikleri Niçin Okumalı?" kitabında klasikler hakkında birkaç tanım önerisinde bulunuyor. Buradan ilhamla sizlere klasiklerden bir seçki hazırladım. Ama öncesinde yazarın tanımlarını müşahade etmenizi tavsiye ederim. İyi okumalar dilerim:

1. Klasikler, haklarında asla "okuyorum" sözünü değil, genellikle "yeniden okuyorum" sözünü işittiğimiz kitaplardır.

2. Okumuş ve sevmiş olanlar için zenginlik anlamına gelen ama zevkine varabileceği daha iyi koşullarda ilk kez okuma şansını bulanlar için de o denli zenginlik demek olan kitaplara klasik denir.

3. Klasikler gerek unutulmazlıklarıyla varlıklarını duyurduklarında gerek kolektif ya da bireysel bilinçli kılığına bürünüp bellegin katmanları arasında gizlendiklerinde özel bir etki gösteren kitaplardır.

4. Bir klasiği her yeniden okuma, ilk okuma gibi bir keşif okumasıdır.

5. Bir klasiği her ilk okuma, aslında bir yeniden okumadır.

6. Bir klasik, söyleyecekleri asla tükenmeyen bir kitaptır.

7. Klasikler, bizim okumamızdan önceki okumaların izini üzerlerinde taşıyarak ve geçtikleri kültür ya da kültürlerde (ya da daha yakın bir dille, dil ya da görenekte) bıraktıkları izi peşlerinden sürükleyerek bize ulaşan kitaplardır.

8. Bir klasik, sürekli olarak kendisi hakkında

da bir eleştirel söylemler bütünü tahrir eden ama hep onları silkeleyip üzerinden atan bir yapıttır.

9. Klasikler, haklarında duyduklarımızla ne kadar bildiğimiz inanyorsak gerçekten okuduğumuzda o kadar yeni, beklenmedik, benzersiz bulduğumuz kitaplardır.

10. Eski çağların tılsımları gibi evrenin eşdeğeri biçimini alan bir kitaba klasik denir.

11. Senin klasiğin, kayıtsız kalamayacağı ve onunla bağlantılı olarak hatta onunla karşıtlık içinde kendini tanımlamanı sağlayan yapıttır.

12. Bir klasik, öteki klasiklerden önce gelen bir kitaptır ama önce ötekileri sonra da bu kitabı okuyan kişi, hemen onun soy kütüğü içindeki yerini fark eder.

13. Güncelliği arka plandaki gürlüğü konuma atma eğilimi gösteren ama aynı zamanda bu arka plandaki gürlüğü olmadan yapamayan şey, klasiiktir.

14. En uyumsuz güncelliğin egemen olduğu yerde bile arka plandaki gürlüğü gibi varlığını sürdüren şey, klasiiktir.

YENİ ÇIKANLAR

Bir Kır Balosu

Honore de Balzac / Can Yayınları

18. yüzyılın ortalarında, Paris'in güneyinde bir parkta başlayan kır balosu geleneği çok geçmeden tüm Fransa'ya damgasını vurdu ve festival benzeri bu etkinliklere her sosyal kesimden şehirli akın etmeye başladı. Kır balolarının atmosferinden Balzac da çok etkilendi ve baloları bu kısa romanında kaleme aldığı aşk hikâyesinin arka planı olarak kullandı. Sceaux'daki kır balosunda ilk kez beğenisine göre birini gören Kont de Fontaine'in aylardır eş arayan seçici ve biraz da şımarık kızı Émilie, yakışıklı ve gizemli Maximilien'e oracıkta âşık olur. Ancak genç kadının soyluluk, zenginlik ve statü merakı bu aşkı ciddi bir sınava tabi tutacaktır.

kenstein'in yazarı Mary Shelley'yle beraber korku hikâyeleri okudukları gecelerde doğan ve 1819'da yayımlanan bu öykü, Bram Stoker'dan Anne Rice'a, Alan Ball'dan Francis Ford Coppola'ya kadar birçok sanatçıyı etkiledi. Eser, satış kaygıları nedeniyle Lord Byron'ın ismiyle yayımlandı. John William Polidori hem eserini kendi ismiyle yayımlatamamanın bunalımı hem de kumar borçlarının yarattığı baskılar nedeniyle yirmi beş yaşında intihar etti. Ancak Vampir ve Polidori'nin yarattığı Lord Ruthven karakteri iki yüz yıldır okurların hayal güçlerine ve kâbuslarına musallat olmaya devam ediyor. Varlıklı bir ailenin çocuğu olan İngiliz centilmen Aubrey, yüksek sosyetenin içine yeni giren gizemli Lord Ruthven'in etkisine girer. Lord Ruthven'in bilinmeyen geçmişi, tuhaf davranışları Aubrey'nin merakını cezbetmektedir. Ancak genç adam, kısa sürede yeni arkadaşının şatafatlı görünümünün altında kötücül birinin gizli olduğunu keşfedecektir. İkili Avrupa gezileri sırasında Lord Ruthven onlara saldıran bir grup haydut tarafından yaralanır. Son nefesini vermeden önce Aubrey'den ölümünü ve işlediği suçları toplam bir yıl bir gün kadar gizli tutmasını rica eder. Ancak Lord Ruthven ölümünden bir yıl sonra Londra'da tekrar görüldüğünde ve Aubrey'nin kız kardeşine kur yapmaya başladığında adamın korkunç sırrı da ortaya çıkar.

Güvercin Gerdanlığı

İbn Hazm / İnsan

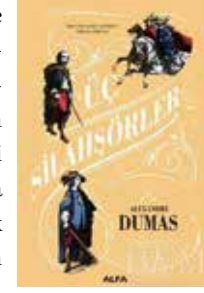
Benim düşünceme göre aşk, ruhların çeşitli yaratıklar arasında bölünmüş parçalarını birleştirmesidir. Bu birleşme onların en yüksek temel öğelerinde meydana gelir. Beraberlik ve ayrılığın, varlıkların birleşimi ve ayrışımıyla ilgili olduğunu biliyoruz. Her şekil kesinlikle kendine uygun olan şekli çağırır; onu arar, bulur. Her şey misli mislinedir. Aramızda karşıtların birbirlerini ittiğini, benzerlerin birbirlerini çektiğini, hemcinslerin birbirleriyle uyum sağladığını bilmiyoruz. Niçin aynı durumlar, ruhlar için söz konusu olmasın? Allah, Âdem'in eşinde bulacağı ısınmanın nedenini Havva'nın kendisinden bir parça bulmasında kalmıştır... Büyük bir hukukçu, edebiyatçı, dilbilimci ve şair olan İbn Hazm'in hemen hemen bütün dünya dillerine çevrilen bu önemli eseri, Endülüs'te ve İslâm dünyasının belli başlı merkezlerinde sevgi üzerine gelişen zengin düşünceleri, yaşanan büyük aşkları bize anlatan önemli bir kitaptır. İslam sanatı ve edebiyatının en iyi örneklerinden biri olan kitap, aynı zamanda karanlıkta kalmış bir dönemin içyüzü; çok sayıda yönetici, hukukçu, sanatçı ve bilginin özel hayatlarını dolduran ilginç olaylar ve ilişkiler hakkında da geniş bir bilgi vermektedir. Büyük bir hukukçu, edebiyatçı, dilbilimci ve şair olan İbn Hazm'in hemen hemen tüm dünya dillerine çevrilen bu önemli eseri, Endülüs'te ve İslâm dünyasının belli başlı merkezlerinde sevgi üzerine gelişen zengin düşünceleri, yaşanan büyük aşkları bize anlatan önemli bir kitaptır. İslam sanatı ve edebiyatının en iyi örneklerinden biri olan kitap, aynı zamanda karanlıkta kalmış bir dönemin iç yüzü; çok sayıda yönetici, hukukçu, sanatçı ve bilginin özel hayatlarını dolduran ilginç olaylar ve ilişkiler hakkında da geniş bilgiler vermektedir...

ilk gördüğünde kendisi dokuz, Beatrice sekiz yaşındadır. Dante, ömrü boyunca Beatrice'ye bağlı kaldığı gibi, düşünce dünyasının da esin kaynağı olur Beatrice. Vergilius'un Aeneis destanını örnek alan ve sıradışı bir aşka mitoloji, tarih ve kutsal metinlerle de desteklenen gerçeküstü bir ortamda yakılan bir ağıt olarak da değerlendirilebilecek olan İlahi Komedya'nın tarih ve felsefeden dinbilime, gökbiliminden geometriye uzanan bir ansiklopedi niteliği taşıması da bir başka özelliğidir.

Üç Silahşörler / Alexandre Dumas / Alfa

Kral 13. Louis ve Kraliçe'ye hizmet etmek uğruna her şeyle mücadele eden üç soylu silahşör Athos, Port-hos ve Aramis'in yolları kendileri gibi Kral uğruna mücadele üzere yola çıkan D'Artagnan'la keşif. Kardinal Richelieu'nün adamlarıyla sürekli boğaz boğaza gelen; ikiyüzlülük ve politik entrikalarla mücadele eden dört arkadaş kendilerini bir anda Kardinal'in tehlikeli casusu, güzeller güzeli genç İngiliz Milady'nin karşısında bulurlar. Sizinle d'Artagnan, Monte Cristo ve Balsamo olduk, savaş meydanlarından, saraylardan ve kalelerden geçerek at üstünde Fransa yollarını katettik. Sizinle, elimizde meşalelerle, karanlık koridorlardan, yeraltındaki gizli geçitlerden geçtik. Sizinle birlikte hayal kurduk ve hâlâ da kurmaya devam ediyoruz. Eğer kendim ve arkadaşlarım için erdemler belirleyecek olsam, bu hiç kuşkusuz d'Artagnan'ın erdemleri olurdu. Yalnızca gerçek değil aynı zamanda cana yakın; sadece ikna etmeyen adeta büyüleyen bir karakter. Bu yazarın zaferidir.

barbarca bir hukuk ve ceza sistemini eleştiriyor. Bu halleri yaratan ve katlanan toplumu suçluyor. Hugo'nun, Fransa tarihinde çok önemli yeri olan İmparatorluk, Bourbon restorasyonu ve Temmuz hanedanlığı hakkındaki sözleri okunmaya değer ve ibret verici. Aslında Marius'un siyasi düşünceleri, tıpkı Hugo'nun geçtiği safhalardan geçiyor; ilkin kralcı, ardından Bonapartçı ve nihayet cumhuriyetçidir. Hugo, Fransız Millet Meclisi'nde bulunmuş olmakla, pratik politika hakkında bildiklerini anlatıyor. Maa-fafih, halkı imparatorluğun fanatik destekleyicileri haline getiren veya onları, ölmeleri için barikatlara gönderen siyasi hareketin mistisizmi hakkında şevk ve heyecan duyuyor. Sefiller, hepsinin üstünde, kutsallık üzerine ahlâki ve dinî bir incelemedir ki, bu da bir romancı için belki en zor tezlerden biridir. Piskopos Myriel, aziz mertebesinde bir adam ve onun Valjean üzerindeki ahlâki nüfuzu onun iyi bir insan olması yolunda kesin bir rol oynuyor. Valjean'a gelince; bir cömertlik ve fedakârca sevgi modeli. Böylece, o da diğerlerine tesir ediyor, onların doğru yola girmelerine imkân hazırlıyor. Bu suretle anlatılan ahlâki ders, dinî kalıplardan çıkarılıyor; son derece kötü bir insan bile, affedilmekle, kendisine sevgi ile muamele edilmekle, doğru yola girebilir. Bu sosyal, siyasi ve ahlaki tezleri ilâve olarak Hugo, hikâye ile organik bir bağlantısı olmayan muazzam miktarda çeşitli bilgi ve yorumu da önümüze koyuyor. Böylece, argonun tarihi, rahibe manastırlarında hayat, Paris'in lâğımları ve Waterloo savaşı hakkında âdeta bağımsız makaleler okuruz. Bunların bazılarını göz kamaştırıcıdır. Waterloo'da olup bitenler şaheserce anlatılıyor. Nihayet Hugo'nun, Paris'in eski mahalleleri hakkındaki notlarını da zikretmeliyiz. O bunları yazdığı sırada, bu mahalleler yıkılıyor, yeni ve geniş yollar yapılıyordu. Hugo'nun bu yazıları, hızla kaybolmakta olan sokak ve binalar için duyduğu derin hasreti yansıtıyor. Pek az yazar, şehri, hayat, metabolizma ve ölüm işlemleriyle yaşayan bir organizma halinde görebilecek kadar boylesine derin hislere sahipti. Sefiller, hiç şüphe edilemez, bir şaheser. Onun yaygın, konudan konuya atlayan yapısını bir kusur olarak kabul etsek dahi, romanın plânı, modern bir zevkin kolaylıkla kabul edemeyeceği ölçüde melodram ve tesadüflere dayanıyor; üslup gösterişli, fazla düşünmeksizin ortaya sürülen anti-tezlerle dayalı, ton gösterişli, iddialı ve mübalağalı. Her şeye rağmen Valjean ve onun piskoposu, edebî ölümsüzlüğe eriştiler ki Sefiller'i okuyanlar onları unutamaz.

Buddhaçarita & Buddha'nın Yaşamı

Türkiye İş Bankası

Aşvaghosha (yak. I. yy. sonu-II. yy. başı): Şair, müzisyen ve bilim insanı olan Aşvaghosha hakkında fazla bilgi yoktur. Bugün Ayodhya denilen Saketa şehridir. Kushan kralları döneminde, I. yüzyılın sonuyla II. yüzyılın başı arasında, muhtemelen İmparator Kanışka veya Huvişka döneminde yaşamıştır. Mahayana Buddhizmi'nin gelişmesine ve yayılmasına öncülük etmiştir. Kaynaklar onun Buddhizme geçmeden önce Brahman bir aileye mensup olduğunu göstermektedir. Buddhaçarita Buddha'nın hayatı ve Buddhizm tarihiyle ilgili kritik bilgiler sunar. Bu nedenle birçok tarihinin tarih yazımında kullandığı temel metinlerden biridir. Eserde Buddha'nın yaptığı işler kadar Buddhist öğretinin temelleri de anlatılmaktadır.

Vampir

John William Polidori / İthaki

Modern vampir mitinin öncülerinden ve gotik korku edebiyatının klasik yazarlarından kabul edilen John William Polidori, Lord Byron'ın özel doktoru ve arkadaşydı. Lord Byron, Percy Shelley ve eşi, Fran-

Vathek

William Beckford / İletişim

Vathek, Gotik edebiyatta silinmez izler bırakarak kendinden sonraki yazarları derinden etkileyen William Beckford'un başyapıtı. Vathek doğaüstü güçlere ve hiç kimsenin erişemediği bilgilere meraklı bir Abbasi halifesidir. Bilgi ve macera arayışı onu, kendisine sınırsız bir hazine ve rakipsiz bir iktidar vaat eden bir yabancıyla tanışmaya götürür ve Vathek yabancıların istekleri doğrultusunda ruhsal arzularını tatmin edebilmek için inancını bile değiştirmeye razı olur. Vathek'in bir hazine peşinde Yeraltı Sarayı'na yaptığı yolculuk fanteziyle şiddetin, groteskle güzelliğin, büyüyle korkunun iç içe geçtiği benzersiz bir Gotik serüvene dönüşür. William Beckford'un henüz 21 yaşında yazdığı ve Lord Byron'dan Jorge Luis Borges'e, Stephane Mallarme'den Susan Sontag'a birçok yazarı derinden etkileyen Vathek modern edebiyatın köşetaşlarından biri.

İlahi Komedya

Dante / Oğlak

Dünya şiirinin başyapıtı İlahi Komedya, Dante'nin Cehennem'e, Ârafa ve Cennet'e yaptığı düşsel bir geziyi destanlaştırır. İlahi Komedya, 14.253'e ulaşan toplam dize sayısı ile şiir tarihinin en uzun soluklu şiiridir. Dante'nin, 1300 yılının 7 Nisan Perşembe gecesi başlayan gezisi bir hafta sürer, Dante'ye Cehennem ve Âraf yolculuğu boyunca Latin şair Vergilius rehberlik eder. Âraf'ın tepesinde Vergilius yerini, Cennet'te Dante'ye rehberlik edecek olan Beatrice'ye bırakır. Dante, Beatrice'yi

Suavi Kemal Yazgıç'tan *tausiyeler*

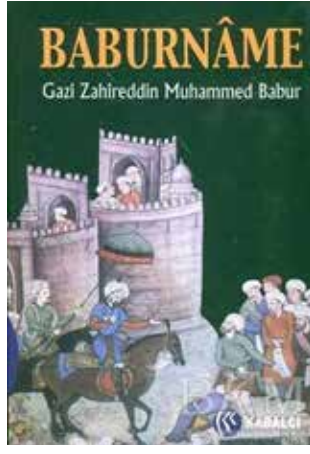
Bu sayımızda “Sebepsiz Serçe”, “Taş Suya Değince”, “Heves”, “Tövbe Gölgeği”, “Kırk Gri Hırka”, “Dünyanın Çekmeceleri”, “Avrupa Birliği”, “Serçe ve Taş” ve “Bütün Ayrılıklar” kitaplarının yazarı Suavi Kemal Yazgıç'a hangi “Hangi klasikleri okuyalım?” diye sordum. İşte aldığım cevaplar:

Baburnâme

Gazi Zahirreddin Muhammed Babur / Kabalıcı

Zahirreddin Muhammed Babur, şehzade ve padişah, kâfirleri hunharca katleden efendimiz, oğlu hayatta kalsın diye kendini Allah'a kurban veren sevgili kul, tabiata âşık şair, kendini adanmış vakanüvis, fatih ve fatin hükümdarımız, söyleyin siz kimsiniz? Bu sorunun yanıtına ulaşmak için hala Afganistan, Pakistan ve Hindistan coğrafyasında anlatılan büyük bir imparatora, gönül koymuş bir mümine ya da tapınakları yıkan, terör estiren bir despota dair söylencelerden başka bir kaynağa bakmak gerekir. Bu kaynak Babur'un bizzat kaleme aldığı ve İslam edebiyatında hatırat türünün ilk örneği olan kendi koyduğu adıyla Vekayi, daha sonra yaygın kabul gören adıyla Baburnâme'dir. Kişisel hayatını, yaptığı savaşlar, gördüğü yerler ve telkinler ve sevinçlerin ayrıntılı tasvirleriyle birlikte samimi ve teferruatlı bir biçimde sunar bu hatırat. Baburnâme dünya edebiyatında Augustinus'un İtirafı'yla yan yana anılan,

“tarih”ten ziyade hayatı kaydetme çabası olan ve on beşinci yüzyıl sonu on altıncı yüzyıl başında yaşadığı coğrafyada hayatın nasıl olduğuna dair canlı ve keyif veren bir eserdir. Babur, 1485'ten 1530'a kadar süren hayatını, padişah olduğu 1494 yılından başlayarak ölümüne dek Çağatay Türkçesiyle kaleme aldığı hatıratına nakşetmiştir. Ona böylesi bir hatırat yazma esinini neyin verdiği, hatta çevresindeki insanlara hatırat yazmalarını telkin etmesinin ardında yatan ulvi ve kavli amacı bilemeyiz? Ancak bildiğimiz ve önünde saygıyla eğileceğimiz tek şey elimizde kalan bu kıymetli, gerçeğe adanmış ve önyargılardan uzak metindir – ki yazarımız da bize çağların ötesinden açık sözlülükle seslenir: Bunları yazmaktaki amacım şikâyet değil, gerçekleri söylemektir; bu söylenenlerdeki amaç kendimi tarif değil, gerçekleşmiş olanları beyan etmektir. Burada böylece her sözün doğrusunu ve her işin olduğu gibi yazılması gerekli sayıldığı için şüphesiz ki, baba ve büyük kardeşten iyi ve kötü ne duyulup görülmüşse onları söyledim, akraba ve yabancından da ne kusur veya meziyet görülmüşse onları yazdım. Okuyan mazur görsün, işitenler de kinamasın.

Dede Korkut Oğuznameleri

Anonim / Yapı Kredi

Kimi araştırmacıların eski, büyük bir destanın kalıntıları, kimilerinin böyle bir destanın halk öykülerine dönüşmüş parçaları, kimilerinin de destanlaştırılmış halk öyküleri olarak gördükleri Dede Korkut Oğuznameleri, kesin olarak belirlenemeyen bir dönemde ve bir yerde yazıya geçirilmiştir. Bunların ilk yazılı biçimlerinden bugün elde kalmış olan metinlere, yani 15. ya da 16. yüzyılda yazılmış olduğu kabul edilen yazmalara gelinceye değin epeyce değişikliğe uğramış olduğu düşünülmektedir. Elde bulunan metinlerde bu anlatılar, boy ve Oğuzname diye nitelenir, bunları ilk olarak Tanrı Elçisi Muhammed zamanına yakın doğmuş olan Dede Korkut'un kopuz çalıp manzum parçalar okuyarak anlattığı söylenir. Olaylar, hangi zaman olduğu belirtilmeyen “Oğuz zamanı”nda; sınırları çizilmeyen, nerede olduğu açıkça belirtilmeyen “Oğuz ili”nde, göçerevli Müslüman Oğuzlar arasında ya da bunlarla hisaralarda yaşayan Hristiyanlar arasında geçer. Anlatılanların Doğu Anadolu, Gürcistan ve Azerbaycan'da geçtiği, hisaralarda yaşayan ve her savaşta yenilgiye uğratanların Gürcüler ve Trabzon Rumları olduğu ancak yer adlarından anlaşılır. Anlatıların birkaçı sözlü gelenekte halk öyküsü olarak süregeldiği halde yazılı metinlerin yayılmadığı, pek az sayıda kaldığı anlaşılmaktadır. Bu kitapta, Dresden ve Vatikan yazmalarındaki Oğuznamelerin yer yer birbirinden oldukça farklılaşmış metinleri, ilk kez pek çok sorunları çözümlenmiş, onarılması gereken yerleri onarılmış olarak ayrı ayrı yayımlanmaktadır.

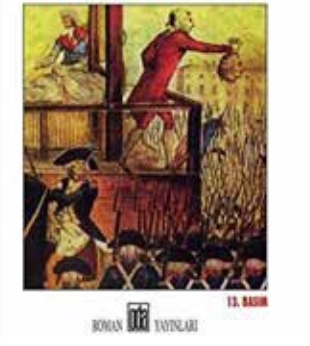
İki Şehrin Hikâyesi

Charles Dickens / Oda

Dickens, yaşamı çizip araştırırken ve kapitalizmin nesnel çelişkilerini göz önüne sererken, burjuva toplumuna karşı kaçınılmaz bir biçimde eleştirel bir tavır almış olan 19. yüzyıl gerçekçi yazarlarının başta gelenlerindendir. Toplumu çatışan insan çıkarlarının arenası sayan Dickens meseleyi olduğu yerde bırakmamış, toplumsal mücadele kavramına kendi gerçek sınıfsal içeriğini de katarak kapitalist toplumsal ilişkilerin tümünün eleştirisine yönelmiştir. İngiltere'de olgunluk dönemini yaşayan burjuva demokrasisi ile kapitalist gelişmenin içerdiği olumsuz yanların bilincine vardıkça, Dickens'in başlangıçtaki iyimserliği kararmaya başlamış; alayın yerini ise öfkeli bir yergi almıştır. “İki Şehrin Hikâyesi”, sürükleyici gerilimi ve güçlü lirizmiyle, okunması gereken Dickens romanlarının en önemlilerinden biridir.

CHARLES DICKENS

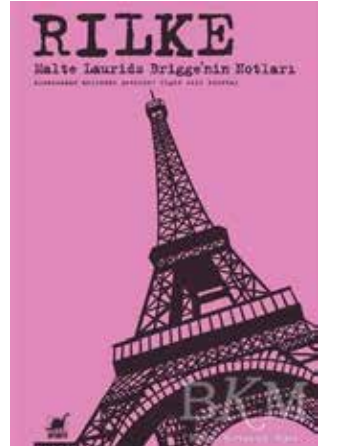
İKİ ŞEHİRİN HİKAYESİ

Malte Laurids Brigge'nin Notları

Rainer Maria Rilke / Ayrıntı

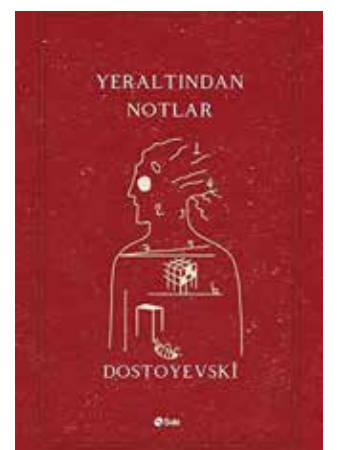
Otobiyografik öğeler taşıyan, birbirinden bağımsız günlük kayıtlarının, düzyazı şiirlerinin ve ayrıntılı betimlemelerin yer aldığı bu eserde, Danimarkalı hassas genç şair Malte Laurids Brigge, bize Rainer Maria Rilke'nin gözünden Paris'i anlatıyor. Onun Paris'i, toplumdan dışlanan insanlarla, sefaletle, hastalıklarla ve ölümle dolu bir şehir. Bu nedenle Malte Laurids Brigge, tek başına oturduğu küçük odasından, içsel hesaplaşmalarını, hayatın ve hayallerinden korkularını, dine, sanata, aşka ve ölüme dair düşüncelerini anlatıyor. Rainer Maria Rilke, varoluşun ve sanatın düştüğü kriz ile ilgili, 1910 yılına ait günlük niteliğindeki bu romanıyla, kendisine özgü sorgulayıcı ve şiirsel bir yaklaşımla, o döneme ayna tutuyor ve bize ilk büyük şehir romanını sunuyor...

Yeraltından Notlar

Fyodor Mihayloviç Dostoyevski / Şule

Bu notlar ve yazarı tümüyle bir hayal ürünüdür. Bununla birlikte, etrafımıza şöyle bir baktığımızda, bu notların yazarı gibi olanların aramızda yaşamasının yalnızca mümkün değil, aynı zamanda gerekli olduğunu kabul ederiz. Ben, yalnızca yakın bir geçmişin sıkça rastlanılan tiplerinden birini okuyucularıma tanıtmak istedim. Bu tip, hala yaşamakta olan bir kuşağın temsilcisidir. “Yeraltı” adını taşıyan bu bölümde, bu kişi kendisini ve düşüncelerini anlatırken, toplumumuzda neden bulunduğunu, bulunmasının niçin kaçınılmaz olduğunu sanki açıklamak ister gibidir. İkinci bölüm ise bu kişinin yaşamındaki bazı olayları anlatan gerçek anılardır.

ASIL DELİLER İNANMADIĞI CÜMLELERİ SÖYLEYENLERDİR

Muhammet Fatih Dur

m.dur@litrossanat.com

Hayata bakışı nedeniyle delilikle suçlanmaktan korkmadığını dile getiren Şerafettin Kaya, "Asıl deliler inanmadığı cümleleri söyleyenlerdir." dedi.

Kendine has bir kişiliğe sahip Şerafettin Kaya. Hayata farklı bir noktadan bakıyor. Bu nokta kelimelerin elastikiyet kazanarak farklı anlamlara büründüğü alan. Felsefe ile gerçeğin iç içe geçtiği bir noktada yaşamayı tercih eden Kaya'yı ilk şiirleri ile tanıdık. Ona anlam katan yazı hayatına şiirle girdi. O şiire tutunarak hayatta kaldı, şiir ise ona hayallerini gerçeğe dönüştürme imkanı sundu. Şiirden yönetmenliğe uzanan bir hayatı tanyacağız sizinle...

Kendinizi hangi kelimelerle tanımlarsın?

Bu soru cevaplanması zor bir soru. Kendimi bütün tanımların dışına çıkmaya çalışan bir adam diye tanımlıyorum. Doğar doğmaz kendini bir tanımın içinde bulan ve bu tanımları fark edip onun dışına çıkan bir adam. Hayatı algılamamı tarif etmem gerekirse "Hayatın benle buluşması ve bana hissettirdiği şeylerin" kelimeler ile buluşması. Bu soruyu neden önemsiyorum biliyor musunuz? İnsanın aslında en uzak olduğu şey kendisidir. Çünkü kendimizle aramıza giren onlarca olgu var. Kendimi tanıma sürecim bir an değil, bir süreç. Belli zaman aralıklarında kendimle yüzleşmelerim oldu. Her günümde kendimle yüzleşmedim. Bir süre geçti kendimi

düşünce olarak biraz daha yukarıya çıkartmaya, hayatı biraz daha anlamaya çalıştım. İyilik, zaman, anlamak kavramları bendeki ana hatları oluşturur. Anlamak; her şey çünkü onunla başlıyor. Bunu fark ettiğimde kendimi anlama sürecim başladı. Hayatla nasıl iletişim kurmam gerektiği ile ilgili de bir çabam oldu. Hem hayatı hem de kendimi şiir, roman, oyunculuk ile anlamaya çalıştım. Bunlarla çıkan şeylerle kendimi gördüm. Kendimi anlama sürecim yaşamam oldu. Siz kendinizi yazdıklarınızla tanımayla çalıştınız. İçimde doğan duyguların cümlesini dışarı çıkartarak fark etmeye çalıştım. Benim için hayat duygularımda var oldu. Duygularımda var olan hayatı algılamamamın, yaşadıklarımın bana hangi cümlelerle geçtiğini

şiirlerimin dizeleriyle, repliklerle ortaya koydum. Ayrıca kendimi, farklı duyguları aynı anda yaşayan bir adam olarak da tanımlayabiliyorum. Aklımı duygularla yan yana tuttuğum zamanlar var; onları buluşturduğum zamanlar var. Aklın duygularla ilişkisini kurabilmek insanın hayatla iletişim kurabilmesine eş benim için. Duygularımla aklımı iletişimde tutmak; hayatla kendimi buluşturmak esasında.

Yazdığınız ilk eser diye sorsam. Neler söylersiniz?

İlk yazdığım şey aslında yazamadığım bir şeydi. Boş bir sayfaydı. O boş sayfa hala bugüne kadar yazdığım her şeyi ifade ediyor diyebilirim. Yazmaya başladığımda boş sayfayı doldurduğumu hissettim.

Çocuktum, ilk şiirimi yazdım. Nedenise içine kapanık bir çocuktum. Başkalarıyla konuşmaya çekindiğim için kendimle ve doğayla konuşuyordum. Ağaçlar, kuşlar, börtü böcek...Bütün bunlar var oluşumu belirleyen imgeler. Kitaplarımın ana temasını hep bunlar oluşturdu: İçine kapanıklık ve doğaya sığınma. İçine kapanık çocuk kalemiyle açıldı diyebiliriz. Evet, benim içimde doğan şeyin ne olduğunu anlamam için onu dışarı çıkarmam gerekiyordu. Bu durum bende hastalık oldu ve içimdeki sızınım, acının, öfkenin cümlesini kurdum. Öfkenin cümlesi olur mu? Olur.

Sinemaya geçişiniz nasıl oldu?

Sinemaya ilgim film anonsları ile başladı. 94-95 yılları arasında dü-

zenlenen bir uzun metraj senaryo yarışmasında ödül aldım ama şairliğe devam ettim. Leman'da, Öküz'de şiirlerim yayımlandı. Bu arada da yönetmenlerle dostluğum sürdü. İlk set deneyimimi TGRT'ye çekilen "Deli Balta" dizisiyle yaşadım. Çamur filminde Derviş Zaim'le buluştuk. Sinemanın hep içindeydim. Direkt sinemaya geçmedim. İçimden bir ses "Tiyatro yapabilirsem sinema yapabilirim" dedi. Ben de onu dinledim. Cibali'de tiyatro kurdum. Oyunları sinemaya uyarlanabilecek şekilde yazıyordum. Bu oyunlardan "Ben İyi Biri Olmadan Önce"nin sinema filmini yaptım ve sırada diğer tiyatro oyunum "Sıradanlar" var. Kafamdaki sinema filmlerini ilk başta tiyatroya uyarlamıştım. Şimdi onları çekiyorum.

Şerafettin Kaya, "Sıradanlar" oyununun oyuncularıyla sahnede.

Eserlerim hayat kadar komik

Muhammet Fatih Dur ve Şerafettin Kaya

Sinema sizin içinizde hangi boşluğun yerini alıyor?

Sinemayı fantastik bir olgu değil gerçekçi bir şey olarak görüyorum. Hayatın tâ kendisi... Sinema bana göre insanın kendi özgün karakterini hayatla buluştururken ki çelişkilerini fark ettirmesidir. Sinemayla kendi varoluşu takip ediyorum. Yazdığım filmlerdeki karakterle kendimi özdeşleştiriyorum. İnsanın içinde yaşadığı psikolojik gerçeklik dışardan absürt gözüküyor. Karakter için normal ama dışarı için anlamsız. Ben de bu

durumu yansıtmaya çalışıyorum. Misal, bir insan içinde yaşadığı hisleri gizlemeye çalışırken komik duruma düşebilir. Ben de bunları yansıtırım ama bir komedi olsun diye değil. Eserlerim hayat kadar komik.

"Ben İyi Biri Olmadan Önce" filminin hem yönetmeni hem de yapımcısı. Bu süreçteki tecrübelerinizi aktarır mısınız? Devlet kurumlarından destek aldınız mı?

Filmin yapım sürecinde hiçbir kurumdan destek almadım. Özgürleş-

mek istedim. Filmi çekebilmem için birilerinin bana tarif vermesi benim için boğucu bir şey. Filmimi, çekim planlarımı onların takvimine endekslemek ben de rahatsızlık yarattı. O yüzden başvurmadım. Peki nasıl çıktım? Kendi birikimlerimi ortaya koydum ve iyi bir teknik çalışmayla büyük bir bütçeye gerek kalmadan filmimi çekebildim.

Set kaç gün sürdü ve bütçeniz ne kadardı?

18 gün. Piyasa koşullarına göre ufak

denilebilecek bir bütçeydi. Yeni filmim "Sıradanlar"a hazırlık yaparken sürekli bana soruyorlar "Nasil çekeceksin paran var mı?" Ben de soruya soruyla cevap veriyorum "Senin var mı?" Bu soruyu sorabilmesi için kişinin parası olması lazım çünkü bu soruyu soracaksa bana göre destek olmak için soruyordur. Destek olmayacaksa "İnşallah çekersin" cümlesini kur. Sinema aşkı sanırım parayı önemsizleştiriyor. Zaten parayı düşünmek sinemayı ticarileştiriyor. Parayı aramaktan hayal ettiğiniz filmi düşünemiyorsunuz. Param olmadığı için filmi çekmekten vazgeçemedim. Nasıl çıktım bilmiyorum ama çıktım.

Sinema ödüllerine bakışınız nasıl? Festivaller hakkında ne düşünüyorsunuz?

Bir sanat eserine en iyi ödülü zaman verir. Benim için en önemli şey filmi izleyiciyle buluşturmak. Festivallerde bunun için bir aracı. Filmim için iyi bir dağıtım şirketiyle görüşmelerimiz devam ediyor. Filmim izlensin istiyorum. Hemen anlaşılacak bir film olduğunu kabul ediyorum çünkü film anlaşılmalı zor bir varlığı anlatıyor. Amacım yitirmiş bir insanın bir başkasına nasıl amaç olabileceğini anlatıyorum. Filmin senaryosunu yazarken filme bazı imgeler yerleştirdim. Herkes yakalayabilir mi bilmiyorum. Filmim dinleri, hayatı sorguluyor bir yandan.

"Nefesini devam ettirebilmek için intihar ediyorsun..."

Ben bazen "Yazmasaydım delirirdim" diyorum peki siz yazmasaydınız?

Yazmasaydım yaşamazdım. İntiharla ölmek arasındaki farkı çok iyi açıklamak gerekiyor. İnsan intihar ettik-

ten sonra da yaşayabilir. İşte yazmak benim için bu. İnsan intihar ettikten sonra yaşayabilir ama ölmek başka. Film çekmek intihar etmek gibi bir şey. Nefesini devam ettirebilmek için intihar ediyorsun orada. Basitlikten kaçarak diyorum ki: Beşinci kattan aşağıya atlayan biri kendini öldürüyor ama birinci kattan beşinci kata atlayarak biri intihar etmeye kalkarsa o kişi yaşar. Kafa karıştırıcı cümleler kurduğumu biliyorum. "Beşinci kattan atlayarak intihar etti." Yanlış hayır intihar etmedi kendini öldürdü.

Anladığım kadarıyla siz intiharı kendini öldürmek olarak değil yaşatmak olarak görüyorsunuz.

Bana göre intihar o anki ruh halinizin yerine başka bir şey koymak. Olumsuz ruh halinin yerine bir şey koyduğunuzda yaşarsınız. Eğer koyamazsanız ölürsünüz. Yerine bir şey koyup yaşamaya devam ederseniz de intihar etmiş olursunuz. İntihar ettikten sonra yaşayamıyorsanız o zaman ölmüş olursunuz. İnsanlar intihar etmeyi yanlış tanımladıkları için kafaları karışacak ama bize intihar diye sunulan insanın kendini öldürmesiyle alakalı şeyler.

"Yazdığım ilk şiirle intihar ettim"

Kaç kere intihar ettiniz?

İlk şiirimle intihar ettim. Ondan sonra ise sayamayacağım kadar...

İlk şiirinizi kime yazdınız?

Onu söyleyemem. İntiharı anlamak için onu deneğim bir teşebbüsüm oldu.

Kendinizi öldürmeyi mi denediniz?

Evet. İntihar ederken az kalsın ölüyordum.

Bir deliyle konuştuğunu sanacaklar

Özel bir soru ama ölümden sizi kurtaran ne oldu?

İntiharı fark ettim. Yazarak kopardığım şeyler beni hayata bağladı. Bu yüzden intihar ederek yaşamak çok özel bir şey. Bu röportajı yazıya çevirdiğinde bunu okuyan insanlar benim bir deliyle konuştuğunu sanacaklar.

Bu sizi rahatsız eder mi?

Hayır etmez. Kurduğum cümlelere inanıyorum. İnanmasaydım bu cümleleri kurmazdım. Deliler: inandırdığı cümleleri konuşanlardır. Bir tiyatro oyununda "İyi kötüdür, kötude iyi. Hadi uçalım sisli havalarda. Kısır kalmaktansa daha iyi değil midir ki düşük yapmak." Repliği var. Yaptığın işi sami-

mi bir şekilde yapmalısın. Bir cümleyi kurarken insanlar bunu takdir edecek mi etmeyecek mi düşünmem. Kendi tatminimi düşünürüm. Ben ne kadar anlatabildiysem o kadardır. Başkalarının yaptığına şeye mükemmel demesi de kötü demesi de bunu değiştirmiyor. Çünkü o o'dur. Başkasının düşüncesi onu değiştirmez. Misal biri bana iyi dedi diğeri de kötü. Hangisiyim?

Kusursuzluk bir suçtur

Siz grisiniz...

Evet çok güzel özetledin. Kusursuzluk Allah'a mahsustur. O yüzden kusursuzluk bir suçtur. Kul'da hem fiziksel olarak hem de ruhsal olarak mükemmellik beni rahatsız eder. Biri hiç hata yapmıyor, kusursuz gözüküyor ben ondan korkarım mesela. Bir kusur göremeyince kendisini maskelerin ardında çok iyi gizlediğini düşünüyorum.

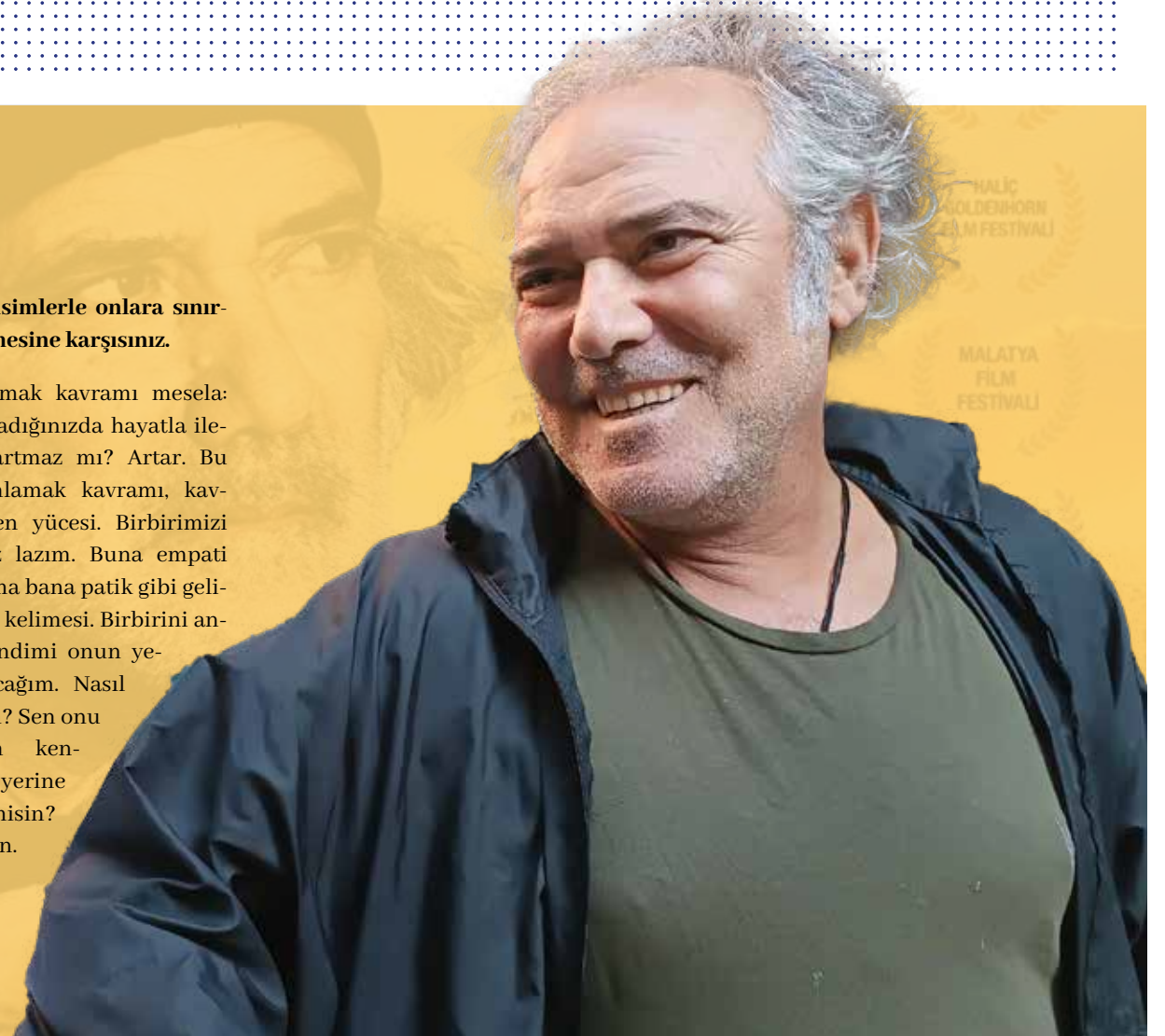
Filmin ismini neden "Ben İyi Biri Olmadan Önce" koydum diye bana sorduklarında. Karakterimi önceden kötü biri olarak algılayabilir insanlar. Aslında öyle değil. İyiliğin kirlendiğinden bahsediy-

yorum. İnsanlar kendi çıkarları nedeniyle iyi olmak ve iyi kalmak durumundalar. Biri "iyi olmaya çalışıyorum" dediğinde şu soru akla geliyor "Acaba kötü ne oldu da iyi olmaya çalışıyorsun? Sen neden iyi kalmaya çalışmadın?" İnsan dünyaya geldi iyi kalmaya çalışsın ki sonradan iyi olmaya çalışmasın. İyilik kavramı ortaya çıkmadan öncede "iyilik" vardı. İsimlendirilip topluma yerleştirildikten sonra iyilik kavramının içine yerleştirilmiş kötülükler var. Görünüşte iyilik yapılırken öbür tarafta farklı şeyler... İyiliğin kirlendiğini düşünüyorum.

Anladığım kadarıyla siz bazı durumların "iyilik, kötülük, anlam

vb..." gibi isimlerle onlara sınırların çizilmesine karşısınız.

Evet. Anlamak kavramı mesela: Hayatı anladığımızda hayatla iletişiminiz artmaz mı? Artar. Bu yüzden anlamak kavramı, kavramların en yücesi. Birbirimizi anlamamız lazım. Buna empati diyorlar ama bana patik gibi geliyor empati kelimesi. Birbirini anlasana. Kendimi onun yerine koyacağım. Nasıl koyacaksın? Sen onu anlamadan kendini onun yerine koyabilir misin? Koyamazsın.

Çocuklar dijital platformların neresinde?

Rabia Bulut

r.bulut@litrossanat.com

Dijital Ekran'da; dijital platformlar dünyasında "çocukların" nerede olduğu sorusu irdelenirken, Netflix'te yayınlanan "Yaparsın Şekerim" belgeseli ve BeIN Connect'te yer alan "The Offer" dizisi yer alıyor.

Gündemde konuşulanların yanı sıra bazen insanın kendi gündemi baktığı yeri belirleyebiliyor. Yetişkin izleyici dijital platformlarda kendine birçok türde izlenecek yapımlar bulabiliyor. Peki çocuklar dijital platformların içerisinde nerede kalıyor? İzleyici kitlesi olarak yaş aralığı olarak nasıl bir denge var? Soruları ekseninde yakından baktığımızda karşımıza "çocuk" izleyici için özel bir profili olan Netflix, Amazon Prime ve EXXEN çıkıyor. Çocukların yaş sınırı ile izlediklerinin sınırlandırıldığı bu platformlarda animasyon filmleri ve dizileri öne çıkıyor. Yaş aralığı olarak bakıldığında yedi yaş ve üzeri ibaresinin bulunduğu yapımların hepsinin çocuklar için uygun olduğu tartışılır. Her halükarda çocuklar izlemeye başlamadan önce konusuna ve fragmanına bir bakılmasında fayda var. Çünkü çocuk izleyicilere hitap etme noktasında kafalarda karışıklıklar mevcut. Çocuklar için birkaç önerinin yer alacağı yazının devamında ise rota yetişkinlere çevriliyor. Usta tiyatrocunun Haldun Dormen'in tiyatro yolculuğunu hem kendinden hem ailesinden hem öğrencilerden dinlediğimiz "Yaparsın Şekerim" belgeseli ve efsanevi film "The Godfather"ın yapım sürecini anlatan "The Offer" dizisiyle ise kapanışı yapıyoruz.

Küçük şeylerle gelir büyük mutluluklar

Disney animasyonları sadece çocuklar için değil yetişkinlere yönelik de oluyor. Aynı zamanda her yaşta insanın birlikte izleme deneyimini taçlandırıyor. Onlardan biri olan 2020 yılı yapımlı "Soul" filmine biraz yakından bakalım. Joe Gardner bir okulda müzik öğretmenidir. Ama gönlünde her daim jazz müziği yapmak vardır. Hayatının fırsatını yakaladığı bir gün ayağı takılır, kanalizasyona düşer. Uyandıığında ise araftadır. Ruhu kayıp olanların arasındadır. Ruhunu ve amacını bulmaya çalışırken başka kayıp ruhlarla karşılaşır. Eğer düşme ve o sahneye çıkarsa hayatının değişeceğine ve mutlu olacağına inanır. Ama kayıp ruhunu ararken aslında mutluluğu küçük şeylerde olduğunu fark eder. O küçük şeyler büyük mutlulukları ve tebessümü getirir.

Motto belli "Yaparsın şekerim"

Dijital platformların sağladığı faydalardan biri de belki de başka bir yazının konusu olabilecek kapsamda olan "belgesellerin yükselişi"dir. Çeşit çeşit belgesel tarzıyla, yapımla karşılaşıyoruz. Burada ulusal ve uluslararası anlamda da paralel bir gelişme olduğunu eklemek gerekiyor. Onlardan biri de yakın zamanda Netflix kütüphanesine eklenen "Yaparsın Şekerim". Belgesel usta tiyatrocunun Haldun Dormen'in tiyatro yolculuğuna başlamasını sağlayan babasına yazdığı mektuptan alıyor bizi, onun 91 yaşında olmasına rağmen halen üretme heyecanına ve enerjisine kadar getiriyor. Dormen Tiyatrosu'nun oyunlarıyla tiyatrodaki yaptığı değişiklikleri, yetiştirdiği öğrencileri, yaşadığı zorlukları hem onun hem öğrencilerinin hem ailesinin hem de yol arkadaşlarından dinliyoruz. Ülkemizin kültür sanat hayatına dair bir zaman yolculuğuna çıkıyoruz aslında. Belgesel adını Dormen'in sloganı haline gelmiş "Yaparsın şekerim" cümlesinden geliyor. Onunla ilgili herkesin söylediği çoğu oyuncunun onun sayesinde tiyatroya başladığıdır. Herkesi sahneye, hayata "Aaa ne var, yaparsın şekerim" diyerek yönlendirmiş. İnsanların içlerindeki saklı cevherleri görmüş.

Yaparsın Şekerim (2022)

Bir filmi yapmanın bedeli nedir?

Herkesin bir şekilde bir yerinden izlediği film nedir diye sorsak sanırım bütün yollar "The Godfather"a çıkar. Amerika'da ki bir İtalyan mafya ailesinin hikâyesini destansı anlatan film 50. yılını kutladığı günümüzde zirvede olmaya devam ediyor. Ellinci yılının şerefine de filmin yapım sürecini anlatan "The Offer" dizisi bizlerle buluştu. Dizi Hollywood'un ünlü yapımcılarından olan Albert S. Ruddy'i ve onun film yapma girişimlerini anlatıyor. Sonunu bildiğiniz bir hikâyenin yapım sürecindeki şüpheleri, yaşanan maceraları görmek ayrı bir keyif veriyor. Yönetmeninden, yapımcısına, asistanına kadar herkesin film hikâyesine olan inancı tüyleri diken diken ediyor. Diziyi güzel yapan bir noktada hikâyenin bilindik tarafını anlatırken arkasındaki sinemaya olan inancın gücünü göstermekten geri durmuyorlar. O gücü ve o gücün hissettirdiği duyguyu ise diziyi sonuna kadar götürüyor. "The Offer" BeIN Connect üzerinden izleyebilirsiniz.

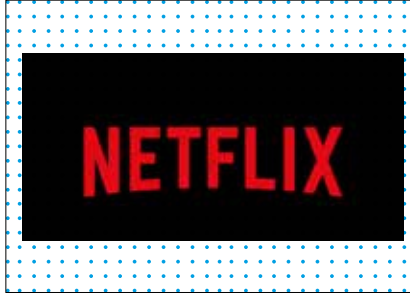
Soul (2020)

The Offer (2022)

DiJiTAL PLATFORMLARDA NE VAR NE YOK ?

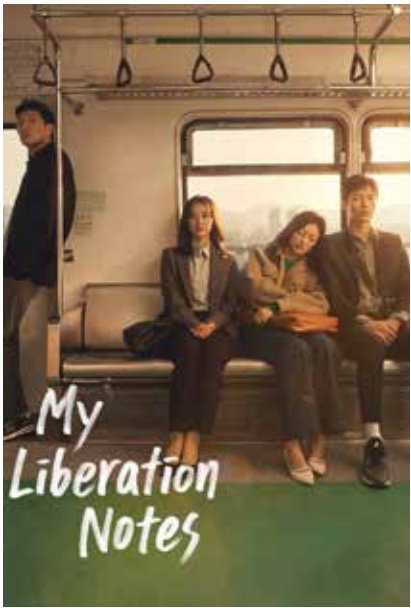

Terim (Belgesel)

Türkiye futbol tarihinin önemli figürlerinden Fatih Terim'in hayatının anlatıldığı belgesel dizisi 15 Eylül'de Netflix'te yayınlanacak. Belgesel Terim'in anıları hem özel hayatıyla hem de saha içindeki yaşantısıyla ele alacak.

Özgürlük Notlarım (Dizi)

Kore yapımlarını sevenlere göre bir dizi var. Modern dünya yalnızlığı ve özgürlüğün ne olduğunu sorgulayan dizi, yetişkinliğin gündelik tekdüzeliklerinden

bıkıp usanan üç kardeş, sıradan hayatlarından kurtularak doyuma ulaşmaya çalışmasını anlatıyor.

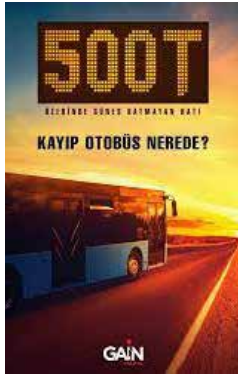
Sıkıysa Yakala (Film)

Usta yönetmen Steven Spielberg'in yönettiği film, Leonardo DiCaprio ve Tom Hanks'ın başrollerde olduğu bir ajan ile bir suçlunun arasındaki kedi-fare oyununu konu ediyor.

500T: Kayıp Otobüs Nerede? (Dizi)

İstanbul'un en çok yer dolaşan toplu taşıma aracı 500T bu dizinin başrolünde yer alıyor. Yönetmenliğini Murat Özsoy ve Sinan Yabgu Ünal'ın üstlendiği, senaryosunu Murat Özsoy'un yazdığı "500T: Kayıp Otobüs Nerede?", bu efsane hattaki otobüsün içindeki yolcularıyla ortadan kaybolmasına dair sır perdesini aralıyor.

Yara (Kısa film)

Doktor Bahar, oğlu Mert'in doğum günü kutlaması sırasında aldığı telefonla, ölüm raporu hazırlamak için yaşlı bir adamın evine gider. Bu görev, Bahar için mesleki rutin gibi görünse de gelininin itirafıyla rutin olmaktan çıkıp Bahar'ı vicdanı ve kariyeri arasında bırakır.

Çekçek (Belgesel)

12 yaşında toplayıcılığa başlayan üniversite okumuş Salih, üç çocuğunu ve eşini memleketi Diyarbakır'da bırakmak zorunda kalan Şeref, 30 yıldır çekçekle dolaştığı İstanbul'un sokaklarını ezberleyen Bayram, biyoloji mezunu presleme işçisi Mahmut ve daha nicelerinin hikayesi "Çekçek"te.

Kahraman (Film)

Asghar Farhadi'nin son filmi "Kahraman"da sosyal medya üzerinden ahlaki olmayı ve ahlaksızlığı tartışmaya açıyor. Açtığı noktada kendi imzasını da atmayı ihmal etmiyor. Alacaklısını ikna etmeye çalışan bir adam, yolunda gitmeyen bir plan, ama cina ulaşmaya bir başı kampayası, çığ gibi büyüyen yalanlar ve çaresizlik...

Tapınak (Kısa film)

Konteyner parkında gece bekçisi

olan Mevlüt'ün (50) sakin nöbetleri bir otobüs dolusu yaşlı turistlerin ziyaretiyle son bulur. Gizemli ziyaretler her gece tekrarlanmaya başladığında Mevlüt'ün bastırıldığı korkular da gün yüzüne çıkar.

Bal Ülkesi (Belgesel)

Yaşadıkları bölgeye göçebe arıların gelmesi, bir yandan Hatice'nin yaşamını etkilerken bir yandan da doğal dengenin bozulmasına neden olur. Hatice, bozulmuş düzeni yeniden sağlamak için zorlu bir mücadeleye girişir.

Samaritan (Film)

Samaritan, yirmi yıl önce yapılan bir savaşın ardından yok olduğu düşünülen bir süper kahramanın aslında var olduğunu öğrenen bir gencin hikayesini konu ediyor. 13 yaşındaki Sam komşusu Bay Smith'in (Sylvester Stallone) süper kahraman olduğunu keşfeder ve onun şehri yıkımdan kurtarmak için komşusunu saklandığı yerden çıkarmaya çalışır.

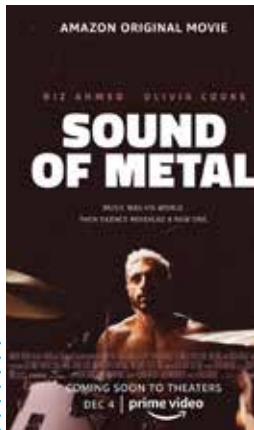
Them (Dizi)

Them, 1950'li yıllarda genellikle beyazların yaşadığı Los Angeles'daki bir mahallede taşınan siyah bir ailenin hikayesini konu ediyor. Yıllarca güzel bir eve taşınmanın hayalini kuran ve sonunda bu hayallerini gerçekleştiren aile, yeni mahallelerinde beklenmedik durumlarla karşılaşır. Aile üyeleri kendilerini, komşuları ve doğaüstü güçler tarafından yok edilme tehdit edilen bir oyunun merkezinde bulur.

Sounds of Metal (Film)

Kültleşmiş seri Yüzüklerin Efendisi'nin öncesinin anlatılacağı dizinin ilk bölümü 2 Eylül'de Amazon Prime'da yayınlanacak. Fragmanıya bile çok konuşulan dizinin yeni bir kült olup olmayacağı merak konusu. Dizi "Yüzüklerin Efendisi" serisinin ilk kitabından ve "Hobbit"ten binlerce yıl önce geçiyor.

Luka (Film)

Küçük bir çocuk olan Luka, yaz aylarını İtalyan Rivierası'nda makarna yapıp, tüm gün scooterla gezerek geçirir. Luka bu macera dolu yazını, yeni edindiği arkadaşı Alberto paylaşır. Ancak çok geçmeden ikili hayatlarıyla ilgili önemli bir sırrı keşfeder. Luka ve Alberto, okyanus yüzeyinin hemen altında bulunan başka bir dünyadan gelen deniz canavarlarıdır.

Sketchbook (Belgesel)

Sketchbook, bizleri yetenekli sanatçıların ve animatörlerin hayatlarına götürüyor. Dizide, Walt Disney Animation Studios filminden çıkan ikonik karakterlerin nasıl çizileceğini öğrenen sanatçılara odaklanılıyor.

Gerçek Kahraman (Film)

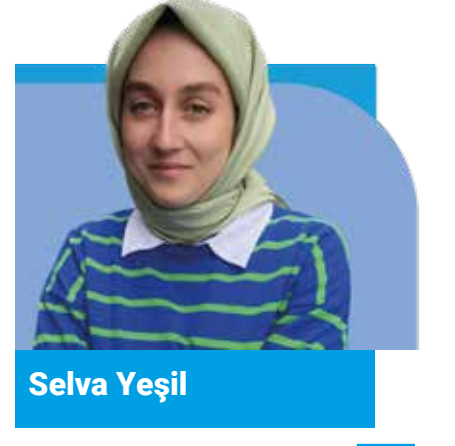
Gerçek Kahraman, açık dünya oyunu olan Free City'de bir arka plan karakteri olduğunu keşfeden bir banka memurunun sıradışı hikayesini konu ediyor. Guy, rutin bir hayat süren ve bir bankada çalışan genç bir adamdır. Bir gün genç adam, Free City adında acımasız bir açık dünya oyununda arka plan karakteri olduğunu keşfeder. Bu keşif onun hayatının bambaşka bir hal almasına neden olur. Guy, sınırları olmayan bu dünyada hayatta kalmak ve diğer karakterleri kurtarmak için zorlu bir mücadeleye girişir.

Kültür sanat ajandası yine çok dolu

Eylül ayı itibari ile sonbahara merhaba dedik. Kültür sanat sezonu da sonbahar ile beraber hareketlendi. Tiyatrodan, sergiye birçok etkinlik Eylül ayı itibari ile sanatseverlere kapılarını açıyor. Bu sezonda etkinliği doyacağız diyebiliriz. Litros Sanat kültür sanat ajandası olarak sezon boyunca seçkin etkinlikleri takip ederek bu sayfada sizlerle paylaşacağız. Bu sayımızda İstanbul'dan bir tiyatro bir de konser seçtik. Sergi için ise Adıyaman'a rotamızı çevirdik. Bursa'daki edebiyat kampı ve gastronomi festivaline yer vermeden de yapamadık.

Selva Yeşil

s.yesil@litrossanat.com

Sonbahar mevsimine yavaş yavaş giriş yapıyoruz. Kültür sanat sezonu da yavaş yavaş kapılarını sanatseverlere açıyor. Litros Sanat ekibi olarak, sonbahar mevsimine özel taze çıkan etkinliklerini sizler için derledik. İlk etkinliğimiz Yılmaz Erdoğan'ın yazdığı, usta oyuncular Demet Akbağ ve Salih Bademci'nin oynadığı "Aydınlıklar" tiyatrosu oluyor. Erdoğan'ın usta kalemi ile yazılan oyun Ankara'nın Aydınlıklar semtini anlatıyor. "Burası Aydınlıklar ve babaannem Amerika'ya karşı" mottosu ile kendini tanıtan oyun 14 Eylül'de Maximum Uniç Açıkhava'da izleyicisi ile buluşacak. Sonbaharı müzik ziyafeti ile karşılamak isteyen okuyucularımız için de konser seçtik. Türk pop müziğinin duayen ismi Erol Evgin, 6 Eylül Salı akşamı sevenleri ile Maximum Uniç Açıkhava'da buluşacak. Erol Evgin'e, bu özel gecede Firuz İsmailov yönetimindeki Erol Evgin Orkestrası eşlik edecek. Sanatseverlerin rotasını "Kommagene Bienali" ile Adıyaman'a çeviriyoruz. "Hayali bir uygarlık" yaratma fikri ile yola çıkan ve bu yıl ilk kez düzenlenen Kommagene Bienali'ne birçok uluslararası sanatçı eserleri ile katıldı. Pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmış Adıyaman/ Kahta'da bulunan bienal 20 Ekim tarihine kadar ziyaretçilerini bekliyor.

Babaannem Amerika'ya karşı

Onu tanımlarken hem usta oyuncu hem de usta kalem diyoruz. On parmağında on marifet var. Kimi zaman oynadığı oyunlarla hayran bırakıyor kendine kimi zaman da yazdığı senaryo ve şiirlerle. Biz bu tanımlamayı yaparken sizin de dilinizin ucuna o isim geldi değil mi? Yılmaz Erdoğan...

Usta oyuncu, Aydınlıklar tiyatrosu ile bu sefer usta kalem olarak karşımıza çıkıyor. "Babaannem Amerika'ya karşı" sloganı ile seyirci ile buluşan Aydınlıklar tiyatrosu Yılmaz Erdoğan tarafından yazılmış, Başrollerini Demet Akbağ ve Salih Bademci'nin paylaştığı oyun yoksul bir ailenin Aydınlıklar'da geçen öyküsünü anlatıyor. Yılmaz Erdoğan Aydınlıklar'ı şu sözlerle tanımlıyor: "Yaşamak, zemheriye ve yokluğa direnmek ve Amerika'yla baş etmek üzerine dar gelirli ama zengin bir öykü... Burası Aydınlıklar ve babaannem Amerika'ya karşı!" Bir babaanne ve torunun yaşadığı maceraların anlatıldığı oyunda, Salih Bademci'nin hayat verdiği Süreyya karakterinin izleyenlere verdiği mesaj manidar; güzel sevin, seveni daha güzel sevin. Amerikan emperyalizmine bir babaannenin başkaldırışının, aşkın peşinden koşan bir ressamın tertemiz duyguları ile harmanlandığı oyun 14 Eylül'de Maximum Uniç Açıkhava tiyatrosunda izleyici ile buluşacak.

"Hani bir şarkı söyler içinden..."

Kültür sanat ajandası konsersiz olmaz. Sizlere 80'li yılların yakışıklı ve hülbül sesli sanatçısı Erol Evgin'in konserinin haberini verelim. Sonbaharın hüznüne, Erol Evgin'in şarkılarının eşlik etmesini istiyorsanız bu konser tam sizin için. Türk pop müziğinin duayen ismi Erol Evgin, 6 Eylül Salı akşamı saat 21.00'de Maximum Uniç Açıkhava'da İstanbullularla buluşacak. Konserinde dört neslin birlikte söylediği, anılarımıza fon müziği olmuş altın şarkılarını ve pop müzik klasiklerini seslendirecek olan sanatçı, hayranlarına unutulmaz bir gece yaşatacak. Hayranlarını şarkılarıyla büyüdü bir yolculuğa çıkaracak olan Erol Evgin'e, bu özel gecede Firuz İsmailov yönetimindeki Erol Evgin Orkestrası eşlik edecek.

Bu bienal tam bizlik

Sanatseverlerin rotasını Adıyaman'a çeviriyoruz. "Kommagene Bienali - Hayali Uygarlık" 20 Ağustos'ta sanatseverlere kapısını açtı. Bu bienalde ana mekan olarak Kahta'daki bir ada seçildi. Kahta ve çevresi binlerce yıl pek çok uygarlığa ev sahipliği yaptı. Güçlü uygarlıklar bugüne kadar ulaşan güçlü izler bıraktı. O uygarlıklardan kalan efsaneler kurmaca ile birleşince Kommagene Bienalini oluşturdu. Hayali bir uygarlık; kurgusal bir tarih, kurgusal bir dil, kurgusal bir ekonomi, kurgusal bir müzik, kurgusal semboller, kurgusal tarım, kurgusal mimari, kurgusal gastronomi, kurgusal moda, kurgusal kanunlar... Farklı disiplinlerden sanatçıların bu soruları eserleri ile cevaplandığı Kommagene Bienali 20 Ekim'e kadar açık olacak.

Kommagene Bienali (2022)

Bursa'dan esen kültür rüzgarı

2022 yılı Türk Dünyası Kültür Başkenti seçilen Bursa'da adeta kültür sanat rüzgarı esiyor. Birbirinden çeşitli etkinliklerin yapıldığı kentte şimdi de edebiyat ve yazı kampının telaşesi var. Eleştirel okumayı öğrenmek, yazı yazma kabiliyetini geliştirmek ve edebiyat ile düşünce dünyasını zenginleştirmek isteyenlere yönelik planlanan kamp, bir hafta boyunca Karacaali Gençlik Kampı'nda yapılacak. 3-9 Ekim tarihleri arasında gerçekleşecek olan kampa birçok şair, akademisyen ve yazar katılarak öğrencilerin yazım alanındaki gelişimlerine katkı sağlayacak. Diğer taraftan Bursa'da damak çatlatan bir etkinlik var. Tarih, kültür ve medeniyet başkenti "Yeşil Bursa"nın gelenekten geleceğe akan eşsiz ipeksi lezzetlerinin tanıtılacağı, Bursa'da dededen toruna yaşayan lezzet duraklarının yer alacağı 7'den 70'e herkes için her anlamda doyurucu Bursa Gastronomi Festivali 23 - 25 Eylül 2022 tarihlerinde gastronomi meraklılarını bekliyor.

BURSA EDEBİYAT VE YAZI KAMPI

Katılım şartları için www.bursa.bel.tr adresinin duyurular kısmına bakabilirsiniz. Not: Program ücretsizdir. Kamp yerine toplu ulaşım, konaklama ve yemekler tarafımızca karşılanacaktır.

Yolunuz düşerse

Tiyatro

Bir Delinin Hatıra Defteri
Feriye
7 Eylül Çarşamba

Sergi

Görülmeyenler
Elgiz Müzesi - Maslak

Tiyatro

Harika Şeyler Listesi
Hann Sahne
17 Eylül Cumartesi

Sergi

Le Voyage
Decollage Art Space